

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**Az engedékenységi politika alkalmazásának
legújabb kihívásai az Európai Bíróság
esetjogában**

**Kézirat lezárásának dátuma:
2024/December/11**

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés.....	3
II.	Az engedékenységi politika kialakulása és története az Európai Unióban	4
III.	Az Európai Bizottság engedékenységi politikájának szabályozása	5
III/1.	Az engedékenységi politika fogalma, hatálya, alanya, forrása és célja	5
III/2.	A bíróság alóli mentesülés feltételei a Bizottság közleménye alapján.....	8
III/3.	A bírságcsökkentésének feltételei a Bizottság közleménye alapján	10
IV.	Az engedékenységi kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárás.....	12
IV/1.	A mentességre vonatkozó alaki szabályok.....	12
IV/2.	A bírságcsökkentés alaki szabályai	14
V.	A Bizottság engedékenységi politikájának hatékonysága.....	16
VI.	A Bizottság engedékenységi politikájának kihívásai és lehetséges megoldásuk.....	16
VI/1.	A tagállami versenyhatóság és az Európai Bizottság engedékenységi programja közötti kapcsolat, avagy a több joghatóságot érintő kartellek problémaköre	16
VI/2.	A további vagy kapcsolódó jogsértések feltárásának kockázata.....	18
VI/3.	A magánjogi jogérvényesítés és az engedékenységi kérelmek közötti kapcsolat....	20
VI/4.	A kartell koncepció bizonytalansága.....	25
VI/5.	Az eljárás költségei, mint elrettentő tényező	27
VI/6.	A korábbi munkavállalók bevonásának problémaköre az eljárás során	28
VI/7.	Az eljárás hossza	29
VI/8.	Az egyének büntetőjogi felelőssége	29
VI/9.	A csökkenés hátterében fennálló egyéb okok	30
VII.	Konklúzió	30
	Irodalomjegyzék.....	33
	Melléklet.....	38

I. Bevezetés

A kartellek elleni küzdelem alapvető fontosságát Margrethe Vestager biztos is kiemelete, miszerint „a kartellek a legalapvető fenyegetést jelentik a gazdasági versenyre [...]ennek okán, az EU-ban a kezdetek óta a Bizottság prioritásai között szerepel a kartellek elleni küzdelem.”¹ Az engedékenységi kérelmek száma azonban csökkenő tendenciát mutat. A jelenség egészen 2015-től figyelhető meg, ami azért tekinthető problémás kérdésnek, mert egy olyan eszközről beszélünk az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) és a tagállami versenyhatóságok oldaláról, amely segítené a titkos kartellek felderítését.² Ezt a tendenciát a *GCR Rating Enforcement* statisztikája is megerősíti.³ Ezek dolgozatom kiindulópontjának tekinthetők.

Kutatási célkitűzésem, hogy megvizsgáljam, hogy az engedékenységi és mentességi kérelmek számának csökkenése ellenére hatékonyan működik-e a Bizottság engedékenységi politikája vagy változatosokra lenne szükség. Ezt azért is fontos kérdés, mert az *Organisation for Economic Co-operation and Development* (továbbiakban: OECD) által lefolytatott kérdőíves kutatásban a tagállamok többsége azt a választ adta, hogy az eljáró hatóságok engedékenységi programja bizonyult a leghatékonyabb eszköznek a kartellek felderítése terén.⁴

Kutatásom további célkitűzése annak vizsgálata, hogy a Bizottság engedékenységi politikájának alkalmazásának kihívásait feltárjam, ezekre megoldási javaslatot is teszek. Különösen fontosnak tartom ennek a kérdésnek a megválaszolását, hiszen ez alapján oldhatók meg a csökkenő tendencia háttérében álló problémák.

A jelen dolgozatomban az uniós engedékenységi politika alkalmazásnak hatékonyságát és kihívásait elemzem, amely alapvetően a Bizottság és az Európai Bíróság joggyakorlatának elemzésen alapul, a teljesség igény nélkül mutatom be az általam relevánsnak ítélt joggyakorlatot, hiszen számos döntésben megjelenik az engedékenységi politika. Emellett kitérek a releváns szakirodalomra is a saját álláspontommal kiegészítve, valamint megoldási javaslatokat is megfogalmazok a dolgozatban feltárt kihívásokra. Ezúton szeretnék nyilatkozni, hogy mesterséges intelligenciát nem használtam fel a dolgozat érdemi tartamát illetően.

¹ CHRISTIAN RIIS-MADSEN, STÉPHANE FRANK, JEREMY ROBISON: European Commission Issues Guidance to Strengthen Leniency Programme, Gibson, Dunn & Crutcher LLP, 3 November 2022 (<https://www.gibsondunn.com/european-commission-issues-guidance-to-strengthen-leniency-programme/>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 21.)

² OECD: “The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels”, *OECD Roundtables on Competition Policy Papers*, No. 299, OECD Publishing, 2023 Paris, 6.p (<https://doi.org/10.1787/9bc9dd57-en>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 13.)

³ GYEBROVSZKI ZSOLT DÁNIEL: VERSENYJOGI KÁRTÉRÍTÉSI PEREK - A KÖZJOG ÉS A MAGÁNJOG HATÁRMEZSGYÉJÉN Külügyi Műhely 2023/1-2. szám, 57.p (https://real.mtak.hu/171175/7/2023_1-2_szam_2_cikk.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 02.)

⁴ OECD, “The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels”, *OECD Roundtables on Competition Policy Papers*, No. 299, OECD Publishing, 2023, Paris, 10.p

A kutatási célok megvalósításához az első részben elengedhetetlennek tartom az engedékenységi politikai kialakulásának okait, történetét és a jelenlegi engedékenységi politika szabályozásának bemutatását is kiegészítve azt a releváns joggyakorlattal annak érdekében, hogy a teljes mélységében bemutassam a témát és feltárjam a kihívásokat.

A második részben megvizsgálom, hogy a Bizottság engedékenységi politikája a jelenlegi formájában hatékony-e. Ezzel kapcsolatban a következő kérdéseket fogom áttekinteni: hány ügy indult engedékenységi vagy mentességi kérelem alapján tekintetbe véve az ügyindítás évét. Ehhez kapcsolódóan felmerül a kérdés, hogy a Bizottság mennyiben támaszkodik az engedékenységi politikára a titkos kartellek felderítése és felszámolása terén.

A harmadik részben a Bizottság az engedékenységi politikájának alkalmazásának kihívásait is feltárom. Továbbá ezekre a kihívásokra megoldási javaslatokat is teszek. Ezzel összefüggésben a konklúzióban meghatározom a hatékonyan működő engedékenységi politika elemeit.

A dolgozatot a következtetéseim és javaslataim összegzése zárja.

II. Az engedékenységi politika kialakulása és története az Európai Unióban

Az uniós versenypolitika alapvető célja a piaci verseny feltételeinek fenntartása, ezen belül az egyik legfontosabb feladatköre a kartellek elleni küzdelem. Ennek részeként a kartelleket az Európai Bizottság bírsággal bünteti. Az engedékenységi politika kialakulása, abból fakad, hogy a kartelleket nehéz felderíteni és a hagyományos felderítési módszerek, mint például a hatóság észlelései alapján hivatalból indított eljárás nem bizonyultak hatékonyak. Viszont az engedékenységi politika (*leniency policy*), arra ösztönzi a kartellező vállalatokat a saját kartelljükkel kapcsolatos információk fedjenek fel oly módon, hogy ezért cserébe engedményeket ajánlanak fel a fizetendő bírság összegéből, vagy az esetleges büntetőjogi felelősségre vonás alól mentesítik őket.⁵

A Bizottság 1996-ban első alkalmmal, majd 2002-ben fogadta el másodjára az engedékenységi programját. Ez követően került elfogadásra a jelenlegi, *soft law* jelleggel bíró 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közleményben (továbbiakban: Bizottság közleménye), amelyet

⁵ SPAGNOLO, GIANCARLO: Leniency and Whistleblowers in Antitrust (August 2006). CEPR Discussion Paper No. 5794, (<https://ssrn.com/abstract=936400>) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 10.)

bár a korábbi EK szerződés 81. cikkére modellezett a Bizottság, de ma is érvényes. Az engedékenységi politika a kartellek felszámolásának fő eszközévé vált az Európai Unióban.⁶

III. Az Európai Bizottság engedékenységi politikájának szabályozása

III/1. Az engedékenységi politika fogalma, hatálya, alanya, forrása és célja

Az engedékenységi politika fogalmát úgy határozhatjuk meg, hogy az ún. „*árulkodó vállalkozással*” szemben a hatóság egyáltalán nem vagy kisebb mértékű bírságot szab ki, amennyiben az beismeri a jogsértést és együttműködik a hatósággal. Az USA joggyakorlata szolgált mintaként az uniós szabályok kialakítására.⁷ Továbbá az engedékenységi politikának köszönhetően a versenyhatóságok „belső” bizonyítékokat, információkat kaphatnak a kartellekről, ezzel könnyítve a nyomozást a bizonyíték minőségétől függően.⁸ A hatósággal való együttműködés részeként a jogsértésben résztvevő vállalkozások motiválttá válnak a kedvezmények miatt a jogsértés felderítésében, továbbá érdekükben áll a saját védelmük miatt minél gyorsabban cselekedni, hiszen a jogsértésben részt vevő más vállalkozások megelőzhetik az engedékenységi kérelem benyújtásában, így kisebb mértékű kedvezményben részesülhetnek⁹ Továbbá az engedékenységi politikának elrettentő hatása is van a vállalkozások irányába, hiszen megrendíti a bizalmat a kartellben részt vevő vállalkozások között.¹⁰ Viszont csökken az esélye az engedékenységi kérelem benyújtásának, abban az esetben, ha a kartelltagok megbíznak egymásban.¹¹ Felmerül a kérdés, ha a kartellek ilyen súlyos jogsértésnek minősülnek, miért biztosítja a Bizottság az engedékenységi politikát a részükre. A Bizottság közleményéből kiderül, hogy nagyobb érdek fűződik a fogyasztók részéről a kartellek

⁶ TINE CARMELIET: A critical analysis of the procedural fairness of the leniency instrument: finding the right balance between efficiency and justice in EU competition law, Jura Falconis Jg. 50, 2013-2014, nummer 2, 185.p (<https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/50n2/carmeliet.pdf>) (megtekintés dátuma 2024. 10. 31.)

⁷ TÓTH TIHAMÉR: Az Európai Unió versenyjoga. Budapest: Wolters Kluwer Kft., 2016, 4.5. fejezet <https://doi.org/10.55413/9789632956138> (<https://mersz.hu/toth-az-europai-unio-versenyjoga/>) (2024. 11. 14.)

⁸ BELLAMY AND CHILD EDITED BY ANDREW MACNAB: Materials on European Union Law of Competition. Oxford University Press, 2013 Edition, 195-196.pp

⁹ AUTORITE DE LA CONCURRENCE: What is the leniency programme? (<https://www.autoritedelaconcurrence.fr/en/what-leniency-programme>) (megtekintés dátuma:2024. 09. 05.)

¹⁰ BELLAMY AND CHILD EDITED BY ANDREW MACNAB: 2013, 196.p

¹¹ NAGY CSONGOR ISTVÁN: AZ ENGEDÉKENYSÉGI POLITIKA KERETÉBEN VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS FÉKEZŐ- ÉS HAJTÓERŐI Összehasonlító jogi adalékok, In: Verseny és szabályozás, 2017. MTA KRTK KTI, Budapest, 2018., 160.p (https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2018/03/Vesz2017_06_NagyCsI.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 02.)

felderítéséhez, mint azoknak az együttműködő jogsértő vállalkozások megbírságolásához, akik lehetővé teszik a kartellek felderítését és megtiltását.¹²

Az Európai Bizottság engedékenységi politikája csak a horizontális titkos kartell jogsértésekre terjed ki, amely a Bizottság közleménye szerinti kartell fogalomból adódik „*a kartellek olyan megállapodások és/vagy összehangolt magatartások két vagy több versenytárs között, amelyek célja, hogy koordinálják a versennyel kapcsolatos magatartásukat a piacon és/vagy befolyásolják a versenyre vonatkozó paramétereket olyan tevékenységeken keresztül, mint a vételi vagy eladási árak rögzítése vagy egyéb kereskedelmi feltételek, a termelési vagy értékesítési kvóták felosztása, a piac felosztása, beleértve az ajánlattételben való összejátszást, az import vagy export korlátozásokat és/vagy más versenytársak elleni verseny-ellenes cselekedeteket*”.¹³ Ennek oka véleményem szerint, hogy a horizontális kartell jogsértések súlyosabbak, mint a vertikális kartell jogsértések. Továbbá azt gondolom, hogy általában a vertikális jogsértéseket egyszerűbb feltárni, mert tipikusan szerződésekben konkrétan szabályozott kérdéseket érintenek, mint például, ha franchise szerződésekben viszonteladási árak rögzítése történik meg, ebben az esetben a jogbérletbe adó és jogbérletbe vevő között vertikális viszony is felfedezhető. Fontos kiemelni, hogy a Bizottság közleménye szerinti felsorolás nem kimerítő, ennek megfelelően más magatartások is idetartozhatnak. *A Bizottság közleménye – Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról* (a továbbiakban: Horizontális közlemény) alapján amennyiben legalább két tényleges vagy potenciális versenytárs közötti megállapodás áll fenn, akkor horizontális megállapodásról beszélhetünk.¹⁴ De fontos megjegyezni, hogy az összehangolt magatartások is lehetnek horizontális természetűek, amennyiben az két vagy több közvetlen vagy potenciális versenytárs között valósulnak meg. Abban az esetben, ha egy versenyjogi szabályozás hatálya alá tartozó vállalkozás az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdés hatálya alá tartozó versenytársak közötti kartell jogsértést követ el, titkos kartellben vesz részt (továbbiakban: jogsértő vállalkozás), amely azt jelenti, hogy az a nyilvánosság számára nem ismert. *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1 irányelve (2018. december 11.) a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogérvényesítés céljából történő megerősítéséről és a belső piac megfelelő*

¹² 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – 2-4. bekezdés

¹³ JOHAN YSEWYN: *Leniency*, Global Dictionary of Competition Law, Concurrences, Art. N° 12160 (<https://www.concurrences.com/en/dictionary/Leniency-programme>)(megtekintés dátuma: 2024. 09. 05.)

¹⁴ A Bizottság közleménye – Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról 1.1.1 pont

működésének biztosításáról (továbbiakban: ECN+ irányelv) szerint „Egy kartell akkor is titkos kartellnek minősül, ha magatartásának nem minden eleme titkos. Egy kartell titkos kartellnek minősíthető különösen akkor, ha a nyilvánosság, a fogyasztók vagy a beszállítók előtt nem ismertek a kartell azon elemei, amelyek megnehezítik a magatartás jellegének teljeskörű feltárását.”¹⁵

A *hub-and-spoke* kartell jogsértések mind a Horizontális, mind a Vertikális közleményben szerepelnek.¹⁶ A *hub-and-spoke* kartellek fogalmát úgy határozhatjuk meg, hogy közvetett információcserét jelent kettő vagy több versenytárs között (*spokers*), amely információcsere egy vertikális szinten, azaz egy termelési vagy értékesítési lánc más szintjén jelenlévő vállalkozáson keresztül történik (*hub*).¹⁷ Az OECD szerint a Bizottság engedékenységi politikája kiterjedhet a *hub-and-spoke* kartellekre, ha a magatartás célja az árörögzítés, hiszen az bár nem vegytisztán horizontális kartell jogsértés, de alapvetően annak tekinthető.¹⁸ A Bizottság közleményében szereplő kartell fogalom alapján a *hub-and-spoke* kartellek célja lehet a „más versenytársak elleni verseny-ellenes cselekedet” is. Ez alapján *hub-and-spoke* kartellek esetén a Bizottság közleménye szerinti célt kell bizonyítani és hogy az adott jogsértés alapvetően horizontális jellegű. Mivel ez a típusú kartell horizontális és vertikális jellemzőkkel is rendelkezik az adott jogrendszer engedékenységi programjától függ, hogy a *hub-and-spoke* kartellek esetét, hogyan kell értékelni. Súlyosabb vertikális megállapodásokra is kiterjedhetnek az egyes jogrendszerek engedékenységi programjai.¹⁹

A COMP/E-2/37.857 számú *Organic Peroxides* ügyben, amelyet később az Európai Bíróság előtti *AC-Treuhand AG v. Commission* ügyben megtámadott az AC-Treuhand AG, nem determinálja sem az Európai Bíróság, sem a Bizottság *hub-and-spoke* jogsértésként az esetet.²⁰ Az AC-Treuhand AG felelősségét megállapította a Bizottság, mert részt vett és hasonló szerepet játszott a kartellben, azáltal hogy találkozókát szervezett és a jogsértésben érintett piacokon

¹⁵ ECN+ irányelv 53. preambulum bekezdés

¹⁶ Organisation for Economic Co-operation and Development, DIRECTORATE FOR FINANCIAL AND ENTERPRISE AFFAIRS COMPETITION COMMITTEE: Hub-and-spoke arrangements – Note by the European Union, 2019. december 04., 2.p ([https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD\(2019\)89/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD(2019)89/en/pdf)) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 07.)

¹⁷ ASLI SU ÇORUK: Hub and Spoke Cartels. Erdem-Erdem, 2021 november (<https://www.erdem-erdem.av.tr/en/insights/hub-and-spoke-cartels>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 07.)

¹⁸ Organisation for Economic Co-operation and Development, 2019, 9.p

¹⁹ JOHAN YSEWYN: Leniency, Global Dictionary of Competition Law, Concurrences, Art. N° 12160 (<https://www.concurrences.com/en/dictionary/Leniency-programme>) (megtekintés dátuma: 2024. 09. 05.)

²⁰ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: The decline and fall of the leniency programme in Europe. Concurrences Concurrences Revue des droits de la concurrence Competition Law Review, 2018/1, 51.p (https://www.cov.com/-/media/files/corporate/publications/2018/02/the_decline_and_fall_of_the_leniency_programme_in_europe.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 11.)

adatokat gyűjtött az értékesítésről, majd az általa gyűjtött adatokat a gyártók rendelkezésére bocsátotta, továbbá a gyártók között felmerült konfliktus esetén díjazás ellenében felajánlotta, hogy moderátorként jár el. A Bizottság az AC-Treuhand AG-t a kartell támogatása miatt bírságolta meg, amelyet az Európai Bíróság ítéletében helybenhagyott²¹. Az Európai Bizottság azt a következtetést vonta le az ügyből, hogy azok a vállalkozások is felelősségre vonhatók, mint a kartellek támogatói, amelyek bár nem működnek aktívan a kartell által érintett piacon, de tevékenyen hozzájárultak a kartell által megvalósítani kívánt célokhoz.²² Az ügyben több olyan vállalkozás nyújtott be engedelkenységi kérelmet, amelyek horizontális résztvevői voltak a kartellnek, de az AC-Treuhand nem élt az engedelkenységi kérelem benyújtásának lehetőségével. Végül a Bizottság elenyésző mértékű, 1000 EUR összegű bírságot szabott ki az AC-Treuhand-al szemben.²³

Az egyének számára nem áll rendelkezésre a Bizottság közleménye alapján az engedelkenységi kérelem benyújtásának lehetősége. Az egyének ún. visszaélés bejelentéssel élhetnek, amelynek szabályozási háttere: *az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről* (továbbiakban: visszaélés bejelentési irányelv). A visszaélés-bejelentési irányelv védelmet nyújt a bejelentő munkavállaló személyének a megtorlásokkal szemben (pl.: munkáltatói felmondás).²⁴

III/2. A bírság alóli mentesülés feltételei a Bizottság közleménye alapján

A bírság kiszabása alól a Bizottság közleményének II. A. 8. pontja értelmében az a vállalkozás mentesül, amely elsőként szolgáltat a Bizottság irányába információt, abban az esetben, ha felfedi a részvételét a tagállamok közötti kereskedelmet érintő állítólagos kartellben. Továbbá biztosítja a Bizottság számára, hogy „*célirányos helyszíni vizsgálatot folytasson az állítólagos kartellel kapcsolatban; vagy felfedje az EK-Szerződés 81. cikke megsértését az állítólagos kartellel kapcsolatban*”.²⁵

²¹ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 51.p

²² Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 15. lábjegyzet (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

²³ Az Európai Bizottság határozata a COMP/E-2/37.857 számú *Organic Peroxides* ügyben, 2003 december 10, 15-17.pp és 108.p (https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/37857/37857_100_1.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 06.)

²⁴ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 11.p (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

²⁵ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. bekezdés

A Bizottság közleményének 9. pontja meghatározza, hogy az állítólagosan jogsértő vállalkozásnak milyen információkat kell szolgáltatnia a bírság alóli mentesülés érdekében. A Bizottság kizárólag azt vizsgálja, hogy az állítólagosan jogsértő vállalkozás által rendelkezésre bocsátott információk milyen minőségűek és milyen típusúak függetlenül attól, hogy megtörtént-e a hatósági vizsgálat vagy az sikeres volt-e.²⁶ Abban az esetben, ha a társasági nyilatkozat tartalma ismert a benyújtás időpontjában, a következő információkat kell magában foglalnia a mentességi kérelemnek „(i) az állítólagos kartellmegállapodás részletes leírása, beleértve céljait, tevékenységeit és működését; az érintett termék vagy szolgáltatás, a földrajzi hatókör, az időtartam és a becsült piaci mennyiség, amelyet az állítólagos kartell érint; az állítólagos kartell kapcsolatokra vonatkozó pontos időpontok, helyszínek, tartalmak és résztvevők és a kérelem alátámasztására benyújtott bizonyítékokkal kapcsolatos összes vonatkozó magyarázat, (ii) a mentességi kérelmet benyújtó jogalany neve és címe, valamint az állítólagos kartellben rész vevő (vett) valamennyi más vállalkozás neve és címe, (iii) az állítólagos kartellben a kérelmező tudomása szerint részt vevő, vagy részt vett összes egyén neve, pozíciója, irodájának címe és szükség esetén lakcíme, beleértve azokat az egyéneket, akik a kérelmező nevében vettek részt benne, (iv) információ arról, hogy az EU-n belül vagy azon kívül mely más versenyhatóságokat keresett meg vagy kíván megkeresni a kérelmező az állítólagos kartellel kapcsolatban”.²⁷ A társasági nyilatkozat lehet írásbeli vagy akár szóbeli is, amelyet a vállalkozás írt alá vagy a vállalkozás nevében történt meg az aláírása.²⁸

Azonban ez nem elegendő a Bizottság közleménye szerint, így olyan egyéb bizonyítékot is a Bizottság rendelkezésre kell bocsátania az állítólagosan jogsértő vállalkozásnak, amely a kartellel összefügg és a kérelem benyújtásnak időpontjában a birtokában van. A mentesség további feltétele mindkét esetben, hogy a Bizottság ne rendelkezzen kellő mennyiségű bizonyítékkal.²⁹

Mindezek mellett további konjunktív feltételek teljesítésére is szükség van, így az állítólagos jogsértésben érintett vállalkozásnak együtt kell működnie a Bizottsággal, amely együttműködésnek gyorsnak, folyamatosnak, teljesnek és a valósággal megegyezőnek kell lennie. A Bizottság kikérdezheti a munkavállalókat és cégvezetőket is, így nekik a Bizottság

²⁶ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. szakasz és 1. lábjegyzet

²⁷ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

²⁸ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – 2. lábjegyzet

²⁹ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

esetleges kérdése esetén rendelkezésre kell állniuk, ez akár a vállalkozás korábbi munkavállalóit is érintheti. A vállalkozások nem akadályozhatják a vizsgálatot a kartell jogsértéssel kapcsolatos információk és bizonyítékok megsemmisítése, elrejtése és/vagy meghamisítása révén. A Bizottság rendelkezésére kell bocsájtaniuk azonnal minden elérhető kartellel kapcsolatos bizonyítékok és információt. A vállalkozásnak meg kell válaszolnia a tényállás megállapításához hozzájáruló kérdéseket. A vállalkozás, ha másképp nem állapodik a Bizottsággal nem hozhatja más tudomására a kérelmét vagy annak tartamát mielőtt a Bizottság a kifogásközlését kibocsátja, kivételt képeznek ez alól más versenyhatóságok. Továbbá a vállalkozásoknak azonnal meg kell szüntetniük a jogsértést, bár egyes esetekben a Bizottság dönthet úgy, hogy a helyszíni vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében ne szüntesse meg azt az állítólagosan jogsértő vállalkozás. (a továbbiakban együttműködés egyes aspektusai)³⁰

Abban az esetben, ha kényszerített a mentességi kérelmező más vállalkozást csatlakozásra vagy maradásra a kartellben nem kaphat mentességet.³¹

III/3. A bírságsökkentésének feltételei a Bizottság közleménye alapján

A vállalkozások engedelkenységi kérelmet nyújthatnak be a bírságsökkentésére vonatkozóan, itt a vállalkozásoknak szintén együttműködési kötelezettsége van.³² Ezek a vállalkozások a legtöbb esetben nem elsőként nyújtják be a mentességi kérelmüket vagy nem felelnek meg a mentességi kérelem feltételeinek.³³ Amellett, hogy felfedik a részvételüket az állítólagos kartell jogsértésben, a Bizottság számára rendelkezésre álló bizonyítékokhoz képest jelentős hozzáadott értékkel kell rendelkezzenek a vállalkozás által benyújtott bizonyítékok. A Bizottság azt vizsgálja ennek értékelésekor, hogy a benyújtott bizonyítékok milyen mértékben segítik elő a tényállás bizonyítását. Előnyben részesíti azokat a bizonyítékokat, amelyek a bizonyítandó tényállási elemmel egyidőben keletkeztek, a közvetlen bizonyítékokat a közvetett

³⁰ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

³¹ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

³² 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – III. pont

³³ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 5. kérdés és 7. kérdés (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

bizonyítékokkal szemben és azokat a bizonyítékokat, amelyek nem igényelnek további alátámasztást, vagyis ún. meggyőző erejű bizonyítékok.³⁴

A Törvényszék *Nynäs ügyben* hozott ítélete a 2002-es engedékenységi közleményre vonatkozik ugyan, de megjelenik benne a jelentős hozzáadott érték fogalma, amely amellett, hogy a tényállás bizonyítását segíti elő nem korlátozódik arra a kérdésre, hogy a benyújtott bizonyíték megkönnyíti-e a Bizottság munkáját. Így azokat a bizonyítékokat tekinthetjük jelentős hozzáadott értékkel rendelkezőnek, amelyek a korábban már a Bizottság rendelkezésére bocsátott bizonyítékokat erősítik meg, a kartell fennállásának bizonyítását teszik lehetővé akár más bizonyítékokkal együtt, illetve azokat a Bizottság rendelkezésére bocsátott bizonyítékokat, amelyek hatással vannak a kartell jogsértés súlyára vagy időtartamára.³⁵ A *Recylex SA kontra Bizottság* ügyben az Európai Bíróság kiemelte, hogy olyan bizonyítékokat kell szolgáltatnia az engedékenységi kérelmezőnek, amelyek segítségével nő „a jogsértés eredeti köre.”³⁶

Mindezek mellett az előző pontban is említett együttműködés egyes aspektusainak is teljesíteniük kell.³⁷

Mivel a kiszabható bírság mértékéhez képest történik annak csökkentése, ezért arról csak a vizsgálat végén dönt a Bizottság. Ebben az esetben is számít az, hogy a vállalkozás hányadikként nyújtja be az engedékenységi kérelmét. Ha a vállalkozás elsőként adja be az engedékenységi kérelmét és teljesíti a feltételeket 40–50 %-os bírságcsökkentés érhető el. Továbbá a második vállalkozás fellépését 30–20 %-os bírságcsökkentéssel honorálja. Az ezt követően beadott engedékenységi kérelmek és feltételek teljesülése esetében akár a 20 %-ot is elérheti a csökkentés mértéke. Ennek meghatározása a Bizottság mérlegelési jogkörébe tartozik és értékeli az engedékenységi kérelem beadásának időpontját és a vállalkozás által benyújtott bizonyíték jelentős hozzáadott értékét is.³⁸

³⁴ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – III. pont

³⁵ A Törvényszék a T-347/06.sz. ügyben hozott ítélete a *Nynäs Petroleum AB és a Nynas Belgium AB kontra Európai Bizottság*, 2012. szeptember 27.-én, 65. pont (ECLI:EU:T:2012:480) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62006TJ0347>) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.)

³⁶ C-563/19. P. Az Európai Bíróság *Recylex SA kontra Bizottság* ügyben hozott ítélete, 2021. június 03., 35. pont. (ECLI:EU:C:2021:428) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62019CJ0563>) (megtekintés dátuma: 2024.11.06.)

³⁷ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – III. pont

³⁸ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – III. pont

Abban az esetben, ha a vállalkozás rosszabb helyzetbe kerülne, mintha nem vették volna figyelembe az általa benyújtott bizonyítékokat a Bizottság mérlegelési jogkörében alkalmazhat további bírságcsökkentést.³⁹

Az Európai Bíróság a *Dansk Rørindustri és társai kontra az Európai Közösségek Bizottsága* ügyben megállapította, hogy „az engedékenységi közlemény alapján való bírságcsökkentés csak akkor indokolt, amikor az átadott információt – és általánosabban az érintett vállalkozás magatartását – úgy lehet tekinteni, hogy az a vállalkozás valódi együttműködési szándékára utal.” Továbbá a bírságcsökkentés célja, hogy kompenzálja a vállalkozást az eljárásban nyújtott közreműködésért, amely megkönnyíti a Bizottság számára a jogsértés bizonyítását. Amennyiben ehhez a célhoz nem járul hozzá a vállalkozás nem kötelező bírságcsökkentést adni a részére.⁴⁰

IV. Az engedékenységi kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárás

IV/1. A mentességre vonatkozó alaki szabályok

A mentességi kérelmet a Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságához kell benyújtania a vállalkozásnak. A mentességi kérelem benyújtásának két útja van: *hivatalos út és marker útján* történő beadás. A mentességi kérelmet a vállalkozás a kifogásközlés kibocsátásáig adhatja be, ha ezt követően teszi meg a Bizottság figyelmen kívül hagyhatja azt.⁴¹

Amennyiben a vállalkozás azonnal hivatalos úton adja be a kérelmét, ebben az esetben az összes információt a Bizottság rendelkezésére kell bocsátani, majd a Bizottság elismervényt állít ki a kérelem beadásának időpontjáról, ezután megvizsgálja, hogy elegendő-e a vállalkozás által benyújtott bizonyíték a helyszíni vizsgálat lefolytatáshoz vagy felfedte-e a vállalkozás megfelelően a kartellt, majd ha megfelel az egyik vagylagos feltételnek a Bizottság feltételeken biztosítja írásban bírság alóli mentességet.⁴²

³⁹ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 16. kérdés (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

⁴⁰ C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P-C-208/02. P. és C-213/02. P. sz. egyesített ügyek, az Európai Bíróság *Dansk Rørindustri és társai kontra az Európai Közösségek Bizottsága* ügyben hozott ítélete, 2005. június 28., 395-399.pont (ECLI:EU:C:2005:408)(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62002CJ0189>) (megtekintés dátuma: 2024.11.06.)

⁴¹ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

⁴² 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

Az állítólagosan jogsértő vállalkozás kérheti a Versenypolitikai Főigazgatóságtól az úgynevezett *marker* kiadását, amely meghatározott időszakon keresztül biztosítja a kérelmező rangsorban elfoglalt helyét a bizonyítékok összegyűjtése és benyújtása céljából. Ha érvényesítik a markert a megfelelő volumenű bizonyítékok benyújtásával az visszamenőleges hatállyal fog érvényesülni, tehát a marker kiadásának napjára visszamenőleg.⁴³ Ez az időszak általában 1 hónapot jelent, de egyes esetekben meghosszabbítható, ez függ az adott ügy körülményeitől és a vállalkozás előrelépésétől, több államot is érintő nemzetközi kartellek tartozhatnak ebbe a körbe például.⁴⁴ Mivel a kartellekkel kapcsolatos eljárásokhoz kapcsolódó bizonyítékok összegyűjtése tapasztalom szerint hosszú időt vesz igénybe, az összes lehetséges bizonyíték adatszobába történő felvitele, elolvasása kategorizálása, munkavállalók meghallgatása és felkeresése miatt, ezért a Bizottságnak érdemes biztosítania legalább ezt a rövid türelmi időt ezen lépésekre vonatkozóan. A kérelmező Bizottság rendelkezésre bocsájthatja a bizonyítékokat *feltételes jegyzék* formájában, amelyben részletesen leírja a későbbi időpontban benyújtani kívánt bizonyítékokat (ezek tartalmát és jellegét kell meghatározni). Feltételes bizonyítékok benyújtása esetén nem kell tartalmaznia a kérelemnek az állítólagosan jogsértő vállalkozás nevét, sem a kartellben érintett többi vállalkozás megnevezését. Majd a Bizottság ellenőrzi, hogy a *feltételes jegyzékben* feltüntetett feltételes bizonyítékok elegendőek-e a helyszíni vizsgálat lefolytatáshoz, vagy a kartellt kellően felfedte-e a vállalkozás. Amennyiben megfelelnek a vállalkozás által benyújtott bizonyítékok az egyik vagy a másik feltételnek a Bizottság írásban feltételesen biztosítja a bírság alóli mentességet a vállalkozás számára, hiszen a Bizottság az eljárás végén látja az ügyet a teljességében.⁴⁵

A hivatalos út és a marker szerinti mentességi kérelem benyújtásnak vannak közös szabályai. Abban az esetben, ha a vállalkozás egyik vagy a másik feltételnek sem felel meg a Bizottság erről írásban tájékoztatja a vállalkozást, ekkor a vállalkozás dönthet úgy, hogy visszavonja a kérelmét, ez azonban nem akadályozza a Bizottságot abban, hogy hivatalból indítson eljárást. Vagy kérheti a Bizottságtól, hogy vizsgálja meg a bizonyítékokat. Ha a vállalkozás megfelel a Bizottság közleményében leírt megfelelő feltételeknek akkor határozatot hoz erről a Bizottság, amennyiben nem felel meg nem részesülhet kedvező elbánásban a

⁴³ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

⁴⁴ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 10. kérdés (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

⁴⁵ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

vállalkozás. Továbbá a Bizottság, ha a vállalkozás más vállalkozást a kartellbe történő részvételre kényszerített, visszavonja a vállalkozásnak biztosított feltételes mentességet.⁴⁶

IV/2. A bírságcsökkentés alaki szabályai

A vállalkozás ebben az esetben nem jogosult marker benyújtására, csak hivatalos kérelmet nyújthat be a Bizottsághoz, és ezzel együtt önkéntesen be kell nyújtania a jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékait. Az engedékenységi kérelmet beadhatja a vállalkozás a kifogásközlés kibocsátását követően is. A vállalkozás kérésére a Bizottság kiad egy elismervényt a kérelem és bizonyítékok benyújtásának idejéről. Ezt követően, a Bizottság még nem hoz végleges döntést, de ha a vállalkozás megfelel a Bizottság közleményében foglalt feltételeknek és a benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottság előzetes következtetése alapján, akkor a kifogásközlés napján írásban értesíti melyik bírság tartományba esik a vállalkozás. Amennyiben nem felel meg a feltételeknek és nem képviselnek a bizonyítékok jelentős hozzáadott értéket a Bizottság a vállalkozást értesíti, hogy nem jogosult bírság csökkentésre, továbbá figyelmem kívül hagyja az engedékenységi kérelmet, ha a vállalkozás másokat a kartellben történő részvételre kényszerített. Végül a Bizottság határozatot hoz arról, hogy (i) a bizonyítékok jelentős hozzáadott értéket képviseltek (ii) a feltételeknek megfeleltek, illetve (iii) a bírság csökkentés mértékéről vagy éppen ellenkezőleg nem részesülhet a vállalkozás kedvező elbánásban.

IV/3. Az elévülés hatása az engedékenységi politikára

Az elévülésről szóló szabályokat a *Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról* (továbbiakban: 1/2003 rendelet) 25. cikke szabályozza. A Bizottság általános 5 éves elévülési időn belül indíthat és tehet vizsgálati lépéseket, az elévülési idő a jogsértés elkövetésének napján kezdődik, kivételt képeznek ez alól a folyamatos és ismétlődő jogsértések, ebben az esetben az elévülési idő a jogsértés megszűnésének napján indul. Viszont a jogsértés elkövetésétől számított 10 éven belül határozatot kell hoznia a bírságot illetően.⁴⁷ Emiatt a vállalkozások követhetik azt a taktikát, hogy nem adnak be engedékenységi vagy mentességi kérelmet az

⁴⁶ 2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény – II. pont

⁴⁷ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 10.p (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

elévülési idő miatt, de a 1/2003-as rendelet 7. cikk (1) bekezdése lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy megállapítsa a múltban elkövetett jogsértéseket kartell és gazdasági erőfölénnyel való visszaéléssel kapcsolatos ügyekben, abban az esetben, ha ahhoz jogos érdeke fűződik.⁴⁸ A 1/2003-as rendelet preambuluma szerint ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy a Bizottság véget vessen a vállalkozások által elkövetett jogsértéseknek.⁴⁹

Az Európai Bíróság *Villeroy & Boch AG kontra Európai Bizottság* ügyben kifejtette, hogy „a Bizottság, amennyiben ehhez jogos érdeke fűződik, megállapíthatja olyan jogsértés elkövetését, amelynek kapcsán elévülés folytán már nem lehet helye bírság megfizetésére kötelezésnek”.⁵⁰ Felmerül a kérdés, hogy milyen esetekben áll fenn a Bizottság jogos érdeke, a Törvényszék a *Sumitomo Chemical Co. Ltd et Sumika Fine Chemicals Co. Ltd kontra az Európai Közösségek Bizottsága* ügyben megállapította, hogy a Bizottságnak bizonyítania, megfelelően indokolnia szükséges, hogy az eset összes körülményeit vizsgálva az állításai valósnak bizonyultak és erre tekintettel fennáll a jogos érdeke a jogsértést megállapító határozat meghozatalára. Ezeket az állítások lehetnek például (i) szükséges ösztönözni a vállalkozásokat példamutató magatartására, (ii) a visszaesés lehetőségére és visszatartáshoz fűződő érdekre tekintettel a szóban forgó jogsértések különösen súlyos voltára, (iii) perindítás lehetővé tétele harmadik személyek számára tagállami polgári jogi bíróság előtt.⁵¹ Azáltal, ha a vállalkozás nem nyújtja be az engedékenységi vagy mentességi kérelmét az elévülési időn belül ugyanúgy kiteszi magát a magánjogi jogérvényesítés kockázatának, viszont a bírság kockázata teljesen lecsökken a fentiekben bemutatott jogesetek és az 1/2003-as rendelet 7. cikk (1) bekezdés alapján.

⁴⁸ A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról 7. cikk (1) bekezdés

⁴⁹ A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról – preambulum 11. bekezdés

⁵⁰ A Bíróság ítélete (első tanács) a C-625/13. P. sz. ügyben, 2017. január 26. *Villeroy & Boch AG kontra Európai Bizottság.* (ECLI:EU:C:2017:52) – 72. pont (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0625>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

⁵¹ T-22/02 és T-23/02. sz. egyesített ügyek, az Európai Bíróság *Sumitomo Chemical Co. Ltd et Sumika Fine Chemicals Co. Ltd kontra az Európai Közösségek Bizottsága* ítélete, 2005. október 06., 11. pont (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62002TJ0022>) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 06.)

V. A Bizottság engedékenységi politikájának hatékonysága

A 2006-os engedékenységi közlemény alapján 2006-ban indult az első alkalommal eljárás a *Marine hoses* ügyben, majd 2021-ben indult a *Hand grenades* ügyben.⁵² Hozzátenném, azokhoz az ügyekhez nincs hozzáférésem, ahol a felek adtak be ugyan engedékenységi vagy mentességi kérelmet, de végül a Bizottság nem járt el. Összesen 60 ügyet vettem figyelembe 2009-2024-ig, ezen időszak alatt mindössze 4 ügy indult hivatalból (*Secound-hand Rolling Stock*, *Ethanol benchmarks*, *Power exchanges* és az *E.ON/GDF* ügyek) 2 ügy informátor által biztosított információ alapján, 1 ügyet a német versenyhatóság kérésére vizsgált meg a Bizottság (*Metal packaging*) és 1 ügy még folyamatban van és még nem elérhetők az adatok (*Automotive starter batteries*), összesen 52 ügy indult a Bizottság 2006-os engedékenységi programja alapján. Tíz évre visszamenőleg 2014 óta összesen 12 ügyben adtak be engedékenységi vagy mentességi kérelmet, ez az ügyek 23%-át teszi ki az összes 2006-os engedékenységi program alapján indult ügyekből számítva.⁵³

Ez alapján megállapítható, hogy nagyban lecsökkent a vállalkozások együttműködési kedve, viszont az ügyindítás alapja az esetek nagy részében az engedékenységi vagy mentességi kérelem volt, ezért aggályos ez a nagymértékű csökkenés.

A következőkben kifejtésre kerül, hogy mi állhat a drasztikus csökkenés hátterében érintve az engedékenységi politika hatékonysági kérdéseit is.

VI. A Bizottság engedékenységi politikájának kihívásai és lehetséges megoldásuk

VI/1. A tagállami versenyhatóság és az Európai Bizottság engedékenységi programja közötti kapcsolat, avagy a több joghatóságot érintő kartellek problémaköre

Álláspontom szerint felvethet további kérdéseket az az eset, amikor egy kartell jogsértéssel kapcsolatos eljárás tagállami versenyhatóság előtt folyamatban van, és az egyik jogsértésben résztvevő vállalkozás tagállami szinten elsőként benyújtja a mentességi kérelmét, ezzel keresve a bírság alóli mentesülés lehetőségét. Azonban a vizsgálat folyamán kiderül, hogy az ügy a tagállamok közötti kereskedelmet is érinti, ezzel elérve az uniós szintet és a Bizottság kíván

⁵² Lásd részletesen: melléklet

⁵³ Lásd részletesen: melléklet

foglalkozni az üggyel. Ekkor újból megindul a „verseny” a vállalkozások között, hogy ugyanabban az ügyben, ugyanazon felek között beadhassák a mentességi kérelmeiket. Így fennáll a veszélye, hogy a mentességet nyert vállalkozás a Bizottság előtt folyamatban lévő vizsgálat során csak bírságcsökkentést kaphat a kérelme alapján.

ECN+ irányelv célja az engedékenységi programok egységesítése. Az ECN+ irányelv kifejti, hogy megfelelő jogi garanciákat kell biztosítani a vállalkozások számára, hogy vonzóbbá tegyék az együttműködés lehetőségét a versenyhatóságokkal, hiszen abban az esetben, ha a kartell több tagállamot is érint jogi bizonytalanságot szül, ha túl nagy különbség van az engedékenységi programok között.⁵⁴ Ez végső soron azzal jár, hogy csökken a hatékony jogérvényesítés.⁵⁵

Az Európai Bíróság a *DHL Express (Italy) Srl és DHL Global Forwarding (Italy) SpA kontra Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* ügyben (továbbiakban DHL ügy) tisztázta a tagállami és az uniós szintű engedékenységi programok közötti kapcsolatot, amely szerint mind a tagállami mind az uniós szinten kialakított engedékenységi programok függetlenek egymástól. Az Európai Bíróság kifejtette, hogy ha és amennyiben egy vállalkozás szeretne élni az engedékenységi vagy mentességi kérelem benyújtásának lehetőségével, akkor a vállalkozás érdekében áll, hogy benyújtsa az engedékenységi vagy mentességi kérelmét a tagállami versenyhatósággal párhuzamosan a Bizottsághoz is. Továbbá az Európai Bíróság megjegyezte, hogy ezeknek a kérelmeknek az önállósága abban is áll, hogy nincs egységes rendszere az önfeljelentésnek, és attól még önállónak minősülnek az engedékenységi/mentességi kérelmek, hogy azoknak a tárgya ugyanaz a jogsértés. Az Európai Bíróság megállapította, hogy tartamukban különbözhetnek a tagállami versenyhatósághoz és a Bizottsághoz benyújtott engedékenységi vagy mentességi kérelmek és nincs olyan jogi kapcsolat a tagállami versenyhatósághoz és a Bizottsághoz benyújtott engedékenységi vagy mentességi kérelem között, amely szerint egy egyszerűsített kérelmet köteles lenne a versenyhatóság a mentességre vonatkozó kérelem fényében figyelembe venni. Ennek oka abban keresendő, hogy nincs uniós szinten elsődleges kérelem sem pedig kiegészítő elsődleges kérelem, illetve ebben az esetben az engedékenységi és mentességi kérelmek önállósága is megkérdőjelezhetővé válna. Így a tagállami versenyhatóságoknak és a Bizottságnak külön kell értékelnük a hozzájuk beérkezett engedékenységi vagy mentességi kérelmeket. Az Európai Bíróság álláspontja szerint nem is köteles a hatóság felvenni a kapcsolatot a másik hatósággal,

⁵⁴ ECN+ irányelv 11. preambulum bekezdés

⁵⁵ ECN+ irányelv 51. preambulum bekezdés

hogy a vállalkozás az engedékenységi vagy mentességi kérelmében benyújtott-e a hatóság számára az ügy szempontjából releváns bizonyítékokat vagy információkat, ugyanis ha ezt kellene tennie a hatóságoknak az gyengítené az engedékenységi programok által a vállalkozásoktól megkövetelt együttműködési kötelezettséget.⁵⁶

A DHL ügyben az Európai Bíróság megállapította, hogy a vállalkozás előterjeszthet a tagállami versenyhatósághoz egyszerűsített mentességi kérelmet, míg a Bizottsághoz bírságsökkentés iránti kérelemmel is fordulhat. Ez fordítva is megengedett, sőt az is elképzelhető, hogy a vállalkozás ugyanazon verseny jogsértéssel érintett ügyben a Bizottságtól bírságsökkentést kap, míg a tagállami versenyhatóságtól megkapja a mentességet.⁵⁷

Véleményem szerint a jogsértő vállalkozások számára az jelentheti a megoldást, hogy amikor előkészítik a tagállami versenyhatóság számára az engedékenységi vagy mentességi kérelmeiket, akkor azzal egyidejűleg vagy közel egyidejűleg benyújtják azt a Bizottság részére is. Ez a jogsértő vállalkozás számára többlet adminisztrációs költségekkel járhat és az engedékenységi vagy a mentességi kérelem előkészítése is több időt vesz igénybe. Szabályozási szinten az jelentene megoldást, ha lenne egy egységes és harmonizált engedékenységi program, így beadható lenne ugyanazon tartalmú engedékenységi vagy mentességi kérelem tagállami és Bizottsági szintre egyaránt. Ehhez jelenlegi szabályozást is kellene módosítani, amely szerint a tagállami és Bizottsági engedékenységi programok önállóak. Egy egységes felület létrehozása is egyszerűsítene az eljárást és csökkentené az adminisztrációs költségeket, ahová a kérelmek beérkeznek a megfelelő hatásköri szabályok kialakítása mellett. Megoldás jelenthetne a DHL ügy alapján egy elsődleges vagy kiegészítő engedékenységi kérelem létrehozása is a szabályozás módosítása esetén.

VI/2. A további vagy kapcsolódó jogsértések feltárásának kockázata

Az engedékenységi vagy mentességi kérelem benyújtása során a vállalkozásnak mérlegelni kell, hogy hány termék és földrajzi piacot érint a kartell, és melyik tagállam joghatóságába tartozik. Előfordul, hogy amennyiben a kartell jogsértés vagy annak feltételezett gyanúja

⁵⁶ C428/14.- az Európai Bíróság DHL Express (Italy) Srl és DHL Global Forwarding (Italy) SpA kontra Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato ügyben 2016. január 20.-án hozott ítélete (ECLI:EU:C:2016:27) 57-67.pontja és a rendelkező rész 2.pontja (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=173627&mode=lst&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=HU&cid=4242966>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 19.)

⁵⁷ C428/14.- az Európai Bíróság DHL Express (Italy) Srl és DHL Global Forwarding (Italy) SpA kontra Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato ügyben 2016. január 20.-án hozott ítélete (ECLI:EU:C:2016:27) 76-87. pont és a rendelkező rész 3.pontja

nyilvánosságra kerül, más vállalkozások is belső vizsgálatot folytatnak le és ennek során felfednek egy másik vagy egy, a jogsértéshez kapcsolódó akár más piacon elkövetett jogsértést. Ez kockázatot jelent a vállalkozás számára, mert lehetséges, hogy a mentességi kérelmező számára nem voltak ezek a bizonyítékok elérhetőek vagy nem tárták fel azokat a belső vizsgálat során. Ezért a másik vállalkozás benyújthat mentesség iránti kérelmet még az eredeti mentességet kérelmező vállalkozás előtt.⁵⁸

Az Európai Bizottság esetjogában előfordult egy ügy, amelyben az *Occupant Safety Systems* összesen három különböző jogsértés esetén mentességet nyert, a negyedik jogsértés vonatkozásban pedig bírságsökkentést első helyen. Ezek a jogsértések amellet, hogy különbözőek voltak, eltérő autóbiztonsági rendszerek eltérő személyek részére történő értékesítését jelentették.⁵⁹

Amennyiben több versenyhatóság joghatóságát is érinti a jogsértés a vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a különböző anyagi, eljárási és végrehajtási szabályokat. Ez sok időt vesz igénybe mind a bizonyítékok gyűjtése mind a különböző feltételeknek történő megfelelés szempontjából. Magában rejti azt a kockázatot, hogy nem sikerül elsőként benyújtania a vállalkozásnak a kérelmét és természetesen nagyobb költségvonzattal is jár. Az egyik megoldási lehetőség egy külön iránymutatás létrehozása lenne, amely a belső ellenőrzés lefolytatására vonatkozik, illetve a versenyhatóságoknak figyelembe kellene venniük a marker kiadása során, hogy nemzetközi kartellról van szó, amennyiben ezt a vállalkozás jelzi felé, és így a hatóság ennek figyelembevételével határozza meg a bizonyítékok beadásnak időpontját.⁶⁰

Az USA-ban bevezetésre került az *Amnesty plus* program, amelynek lényege, hogy a vállalkozások, amelyekkel szemben folyik az eljárás kiterjesszék a vizsgálatukat arra, hogy más piacokon követtek-e el másik vagy kapcsolódó jogsértést.⁶¹ Amennyiben a vállalkozás együttműködik és feljeleníti önmagát a második jogsértés tekintetében, a bírság alól mentességet kap és nem vonják felelősségre büntetőeljárás keretében. Ahogyan a neve is mutatja az első jogsértést is befolyásolja azáltal, hogy a vállalkozás a bírság összegéből csökkentést kap a hatóságtól. Az *Amnesty plusz* program által kínált kedvezmények a vállalkozás munkavállalóira

⁵⁸ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 55.p

⁵⁹ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 55.p

⁶⁰ BRENT SNYDER: Challenges and co-ordination of leniency programmes, OECD DIRECTORATE FOR FINANCIAL AND ENTERPRISE AFFAIRS COMPETITION COMMITTEE, 5 June 2018., 3-5.pp ([https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WP3/WD\(2018\)16/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WP3/WD(2018)16/en/pdf)) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 26.)

⁶¹ YASSINE LEFOUILI, CATHERINE ROUX: Leniency programs for multimarket firms: The effect of Amnesty Plus on cartel formation, International Journal of Industrial Organization, Volume 30, Issue 6, 2012, Pages 624-625, ISSN 0167-7187 (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167718712000641>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 26.)

is kiterjednek, az automatikusan érvényesül, amennyiben nincsen folyamatban lévő eljárás, de folyamatban lévő eljárás esetén is érvényesíthető. Amellett, hogy a nemzetközi kartellek felderítését is segíti, a kartellek felszámolásban is szerepet játszik.⁶² Egy az USA mintája szerinti *Amnesty plusz* programhoz hasonló program bevezetése nagyobb fokú együttműködésre bírhatná a vállalkozásokat és segítséget nyújthatna a versenyhatóságok számára a kartellek felszámolásában.⁶³

VI/3. A magánjogi jogérvényesítés és az engedékenységi kérelmek közötti kapcsolat

Azáltal, hogy egy vállalkozás kész felfedni az általa elkövetett kartell jogsértést, egyúttal kiteszi magát a magánjogi jogérvényesítés kockázatának, hiszen az engedékenységi program csak a közigazgatási szankciókat érinti. Ahogyan az fentebb kifejtésre került ez a kockázat még az elévülési időt követően is fennállhat. *Az Európai Parlament és A Tanács 2014/104/EU Irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról* (továbbiakban: kártérítési irányelv) 2018-ban átültetésre került az összes tagállamban.⁶⁴

Bár a kártérítési irányelv elrettentő hatással is bír, szükségképpen csökkenti az engedékenységi politika hatását.⁶⁵

A kártérítési irányelv 11. cikk (1) bekezdése egyetemleges felelősséget ír elő a kartellben résztvevő vállalkozások számára, akik kötelesek a károsultak teljes kárát megtéríteni. A mentességben részesülő vállalkozás nemcsak a közvetlen és közvetett vevőivel vagy beszállítóival szemben tartozik felelősséggel, hanem az egyéb károsult felekkel szemben is, amennyiben a teljes kárakat a jogsértésben résztvevő más vállalkozásoknak nincs lehetősége

⁶² Antitrust Division U.S. Department of Justice 950 Pennsylvania Avenue NW Washington DC 20530: Status Report: Corporate Leniency Program, 5 May 2017 (<https://www.justice.gov/atr/status-report-corporate-leniency-program>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 26.)

⁶³ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 55.p

⁶⁴ European Commission: Antitrust damages actions in Europe (https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/actions-damages_en) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 04.)

⁶⁵ MISKOLCZI BODNÁR PÉTER: A versenykorlátozó magatartások szabályozása 1999 és 2018 között HVG Orac (GI, 2019/1-2., 127-150. o.) (<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/3692106>) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 02.)

megtéríteni.⁶⁶ Az Európai Bíróság a *TenneT/ABB* ítéletben megállapította, hogy nem hagyható figyelmen kívül az eljárás során, ha egy vállalkozás mentességet kapott.⁶⁷

A *Pfleiderer AG kontra Bundeskartellamt* előzetes döntéshozatali eljárásban merült fel a hozzáférés kérdése tagállami versenyhatósági iratokhoz.⁶⁸ Az ügy előzménye, hogy a *Bundeskartellamt* megakadályozta a hozzáférést az engedékenységi kérelmező által önkéntesen benyújtott iratokhoz. A károsultak érdeke a könnyebb bizonyítás érdekében, hogy minél nagyobb mértékben férhessenek hozzá a versenyhatósági iratokhoz, míg az engedékenységi kérelmezők érdeke ezzel ellentétes, így csökken a kartell jogsértés feltárásában való érdekeltségük. Az Európai Bíróság álláspontja szerint, mivel nincs kötelező uniós szabályozás, emiatt nem akadályozható meg a hozzáférés a versenyhatósági iratokhoz. A tagállamok erre vonatkozóan kialakíthatnak saját szabályozást, ennek korlátja, hogy nem veszélyeztetheti az uniós jog hatékony érvényesülését. Végül az Európai Bíróság szerint egyfajta egyensúlyt kell teremteni az engedékenységet kérelmezők és a károsultak érdekei között, mert ha teljes mértékben lehetővé válna a károsultak számára a versenyhatósági iratokhoz való hozzáférés akkor nem állna érdekükben a jogsértés feltárása, de nem lehetetleníthetik el a károsult kártérítéshez való jogát sem.⁶⁹ A Bonni Bíróság (Amtsgericht Bonn)⁷⁰ az önkéntesen benyújtott dokumentumokat tekintve elutasította a károsult kérelmét.⁷¹ Az Egyesült Királyság Legfelsőbb Bírósága megállapításai szerint, a *Pfleiderer AG kontra Bundeskartellamt* ügy megállapításait

⁶⁶ Az Európai Parlament és A Tanács 2014/104/EU Irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról 11. cikk és MISKOLCZI BODNÁR PÉTER: Versenyjogsértéssel okozott károk megtérítése – egy a magyar jog számára iránymutató irányelv átültetése, A VERSENYJOG LEGÚJABB FEJLEMÉNYEI EURÓPAI UNIÓS KITEKINTÉSEL Szerkesztette: Gombos Katalin, Dialóg Campus kiadó Budapest, 2017. 31-32.pp (https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/web_PDF_A_versenyjog_legujabb_fejlemenyei.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 06.)

⁶⁷ MARC WIGGERS: Leniency and settlement procedures: what you need to know about their impact on cartel damage claim proceedings, Loyens & Loeff, 18-02-2019 (<https://www.loyensloeff.com/insights/news--events/news/leniency-and-settlement-procedures-what-you-need-to-know-about-their-impact-on-cartel-damage-claim-proceedings/>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.)

⁶⁸ Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott döntése a C-360/09. sz. ügyben - *Pfleiderer AG kontra Bundeskartellamt*, 2011. június 14. (ECLI:EU:C:2011:38) (<https://jogkodox.hu/doc/9324247>) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 14.)

⁶⁹ TÓTH TIHAMÉR: *Az Európai Unió Versenyjoga*. Wolters Kluwer Complex kiadó. Budapest, 2020. 589.p

⁷⁰ NAURTA DUTILH: The next step in the *Pfleiderer*-case: German court rules on access to leniency documents (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ead52db6-86c3-4310-901f-97ede22b463a>) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 04.)

⁷¹ JOHN CASSELS: Decision of a German court in the *Pfleiderer* case protects confidentiality of leniency applications in cartel prosecutio, fieldfisher 03/02/2012 (<https://www.fieldfisher.com/en/insights/decision-of-a-german-court-in-the-pfleiderer-case-protects-confidentiality-of-leniency-applications-in-cartel-prosecutio>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.)

kiterjesztően kell értelmezni, ennek megfelelően mindez nem csak az engedékenységi kérelmező által benyújtott iratokra vonatkozik.⁷²

A Bizottság szerint meg kell különböztetni azokat az iratokat, amelyek az engedékenységi nyilatkozat előtt keletkeztek. Az engedékenységi nyilatkozatokhoz a Bizottság álláspontja szerint nem biztosítható a hozzáférés, mert a kartell többi tagjához képest rosszabb helyzetbe kerülne az engedékenységi vagy mentességi kérelmező és ez befolyással lenne az engedékenységi program hatékonyságára. A Bizottság nem bocsátja a tagállami bíróságok rendelkezésére azokat a dokumentumokat, amelyeket az engedékenységi kérelmező önként adott át a Bizottságnak.⁷³ A Bizottsági álláspont az *EnBW Energie BadenWürttemberg AG* ügyben is megerősítést nyert a következő szerint: „*A Bizottság ugyanis e kategóriák mindegyike esetén lényegében azon megfontolásra támaszkodott, miszerint a dokumentumok hozzáférhetővé tétele nyilvánossá teszi a bírság enyhítését kérők, valamint a tájékoztatáskérések címzettjei által adott információkat, ami megkönnyítené az együttműködő vagy a tájékoztatáskérésre válaszoló vállalkozásokkal szembeni kártérítési keresetek indítását, és következésképpen visszatartaná a bírság enyhítését kérő jövőbeli jelölteket és a tájékoztatáskérés jövőbeli címzettjeit a Bizottsággal való együttműködéstől. Az engedékenységi programjának és a vizsgálatainak az effajta meggyengítése megakadályozná a Bizottságot abban, hogy hatékonyan elláthassa az uniós versenyjog betartásának biztosítására irányuló feladatát.*” Az Európai Bíróság megállapította, hogy nem szükséges átadni az összes dokumentumot a kártérítéshez való jog érvényesítése érdekében. A károsultnak kell bizonyítania, hogy szükséges számára a Bizottság dokumentumaihoz való hozzáférés, így a Bizottság mérlegelni tudja a dokumentumokhoz való hozzáféréshez vagy védelméhez fűződő érdeket. Így esetről esetre szükséges vizsgálni, hogy „*a hozzáférés sérti-e a kereskedelmi érdekek és vizsgálati tevékenységi célok védelmét*”.⁷⁴

A *Pfleiderer AG kontra Bundeskartellamt és az EnBW* ügyek jól reprezentálják, hogy a versenyhatósági iratok bizalmas kezelése miért minősül befolyásoló tényezőnek az engedékenységi program hatékonysága szempontjából. Az üzleti titkok bizalmas kezelését az 1/2003-as rendelet rendelkezései biztosítják, ugyanakkor magasabb szintű védelmet biztosít a

⁷² TÓTH TIHAMÉR, 2020, 589-590.pp

⁷³ TÓTH TIHAMÉR, 2020, 589.p

⁷⁴ A Törvényszék ítélete a T344/08. sz. ügyben, az *EnBW Energie BadenWürttemberg AG* ügyben, 2022. május 22. (ECLI:EU:T:2012:242)

(<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122982&pageIndex=0&doclang=HU&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=6314392>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.) és JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 57.p

szakmainak minősülő titkok számára az EUMSZ. 339. cikke, de ez a versenyjogi kártérítési keresetekre a fentiekből adódóan csak mérsékelten vonatozik. A kártérítési irányelv 6. cikk (6) bekezdése ugyan biztosítja az engedékenységi nyilatkozatok bizalmas módon történő kezelését, de a gyakorlatban a Bizottságnak túlságosan széleskörű a mérlegelési jogköre, a tekintetben, hogy mely információkat hoz nyilvánosságra, mert a kártérítési irányelv csak az engedékenységi nyilatkozatok nyilvánosságra hozatalának védelmét biztosítja, de az ebben lévő információk, bizonyítékok védelmét nem feltétlenül. Ez azt jelenti, hogy a Bizottság a határozatai közzétételekor megoszthat ebből bizonyos információkat, amennyiben azok az 1/2003-as rendelet 30. cikk (2) bekezdésének megfelelnek, ez alapján figyelembe kell vennie a Bizottságnak a vállalkozás jogos érdekét és az üzleti titkait is. Az Európai Bíróság az *Evonik* ügyben megerősítette, hogy nem élvez feltétlen védelmet az engedékenységi nyilatkozat tartalma.⁷⁵ A Törvényszék a *Pilkington Group* ügyben megállapította, „az ötéves vagy annál régebbi információkat főszabály szerint múltbelinek kell tekinteni. Mindazonáltal az érintett fél bizonyíthatja, hogy hiába régi keletűek, ezen információk még mindig lényegi elemét képezik saját üzleti helyzetének.”⁷⁶

A *Norton Rose Fullbright* Perjogi Trendekre vonatkozó kérdőíve szerint a csoportos keresetek 2023-ban mindössze 8%-a alapult versenyjogi jogsértésen az USA-ban.⁷⁷ Több forrás szerint az Európai Unióban növekedett a versenyjogi alapú kártérítési keresetek száma, ezt a megállapítást tovább erősíti a *Clifford Chance* elemzése is, amely szerint „világ szinten megfigyelhető a magánjogi, különös tekintettel az antitröszt csoportos keresetek számának növekedése.”⁷⁸

⁷⁵ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018., 56-57.pp

⁷⁶ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018., 57.p és a T-462/12. R. a Törvényszék ítélete, a *Pilkington Group Ltd* kontra Európai Bizottság ügyben, 2013. március 11., 70. pont ECLI:EU:T:2013:119 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012TO0462>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.)

⁷⁷ NORTON ROSE FULLBRIGHT: Annual Litigation Trends Survey 2023 (<https://www.nortonrosefulbright.com/-/media/files/nrf/nrfweb/knowledge-pdfs/2023-litigation-trends-survey.pdf>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.)

⁷⁸ CLIFFORD CHANCE: The Antitrust Horizon Our Insights into Antitrust Trend 2024, 2.p (<https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2024/03/antitrust-trends.pdf>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.) és FRANZ HOFFET: Antitrust Litigation 2024, Chambers and partners September 19, 2024 (<https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/antitrust-litigation-2024>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.), PHILIP MANSFIELD THOMAS MASTERMAN, FRANCESCA MIOTTO, IMOGEN CARR, NICHOLAS GOMES, NELE DE BACKER, CLELIE SIMEONI, LAURA BURTON, GEORGE BYRNE HILL AND LORAINÉ MACDONALD SURGE in EU and UK private antitrust damages actions continues, A and O Sherman, Mar 13, 2024 (<https://www.aoshearman.com/en/insights/global-antitrust-enforcement-report/surge-in-eu-and-uk-private-antitrust-damages-actions-continues>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22)

Nagyjából 300 tagállami kártérítési kereset létezik, amely a versenyjog megsértéséből fakad, mindössze csak 58 ügyben ítéletek meg eddig kártérítést és 93 esetben a felelősség megállapításával ért véget az eljárás.⁷⁹

Előre meg nem határozható számú károsult fordulhat a tagállami bíróságokhoz versenyjogi jogsértésből eredő kártérítési igényekkel legtöbbször a mentességi vagy engedékenységi kérelmező irányában, ezért a kártérítés összege magasabb lehet a bírság összegénél.⁸⁰

Összegezve, bár a Bizottság gyakorlata alapján főszabály szerint nem osztja meg a károsultakkal az engedékenységi nyilatkozatokat, de fennáll a veszélye, hogy az abban foglalt információkat közzéteszi a határozatában, és ha a károsult a Bizottsághoz fordul mérlegelnie kell, hogy bizalmas kezeléshez vagy a hozzáféréshez fűződik nagyobb érdek. Továbbá 5 év után múltbelinek minősülnek az ügy iratai, a lényegi érdekét a vállalkozásnak kell bizonyítania. Az *EnBW* ügy nyomán a károsultak a perben alkalmazhatják az engedékenységi/mentességi kérelmezők által versenyjogi eljárásban szolgáltatott bizonyítékokat, ez érinti az engedékenységi politika hatékonyságát is a titkokban tartáshoz fűződő érdek miatt. Fontos megjegyezni, hogy a társasági nyilatkozatok védelemben részesülnek.⁸¹ Általánosságban elmondható, hogy azok a vállalkozások, amelyek engedékenységi kérelemmel élnek és meg is kapták az engedékenységi program által biztosított kedvezményeket kevésbé valószínű, hogy bírósági úton megkérdőjeleznék döntést, de az egyetemleges felelősség miatt ezeket a vállalkozásokat nagyobb eséllyel perelik be a károsultak, hiszen a legtöbb bizonyítékot ők szolgáltatták önkéntesen.⁸²

A megoldás erre a problémára az lenne véleményem szerint, hogy konvergensebb szabályozást kellene hoznia a döntéshozóknak az engedékenységi politika és a kártérítési irányelv vonatkozásban, ezzel bátorítva a vállalkozásokat a versenyhatósággal való együttműködésre. Továbbá egy olyan szabályozásra lenne szükség, amely nem hagyja figyelmen kívül, hogy ha egy vállalkozás mentességet nyert. Ennek megfelelően véleményem

⁷⁹ GYEBROVSZKI ZSOLT DÁNIEL, 2023. 52.p

⁸⁰ RAI, KANISHK: Leniency and the risks of Private Enforcement in the European Union: Crossroads at the Damages Directive (30 December, 2023). [2023] 5(2) Journal of Research Administration 12088-12108, (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4735004) (megtekintés dátuma: 2024.11.06)

⁸¹ HEGYMEGI-BARAKONYI ZOLTÁN–HORÁNYI MÁRTON: A Bizottság versenyjogi jogsértéseken alapuló kártérítési perekre vonatkozó irányelvtervezete, 2013/2 . VERSENYTÜKÖR, 8.p (https://epa.oszk.hu/04900/04915/00027/pdf/EPA04915_versenytukor_2013_2.pdf#page=4) (megtekintés dátuma: 2024. 12. 02.)

⁸² PAOLO BUCCIROSSI, CATARINA MARVAO, AND GIANCARLO SPAGNOLO: Leniency and Damages: Where Is the Conflict? The Journal of Legal Studies / Volume 49 (2) / June 2020, 336.p (<https://heinonline.org/HOL/Page?collection=usjournals&handle=hein.journals/legstud49&type=Text&id=342>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 22.)

szerint, az egyetemleges felelősséget kellene korlátozni még inkább. Egy olyan szabályozást kellene létrehozni, ahol az egyetemleges felelősség szabályozása megmarad, a károsult kártérítéshez való joga miatt, de a kárának megtérítésért a károsult (még a közvetlen vevők is) utolsó sorban fordulhat a mentességet élvező vállalkozás irányába akkor is csak az általa okozott kár megtérítésért feleljen.

Továbbá az is megoldást jelenthetne, ha egy kártérítési maximum kerülne bevezetésre az engedékenységet kérelmezőtől követelhető kártérítés mértékét illetően, ez a megoldási javaslat és az előbbieken foglalt megoldási javaslatom érintené a teljes kártérítés elvét, de a károsultnak ugyanúgy meg van az esélye követelni a kártérítés összegét a többi kartelltagtól.⁸³

Az engedékenységi nyilatkozatokhoz való hozzáférést tekintve ki kellene bővíteni a védendő versenyhatósági iratok körét. ⁸⁴Ezáltal biztosítva, hogy az engedékenységi vagy mentességi kérelmező ne kerüljön rosszabb helyzetbe a kartellben résztvevő más vállalkozásoknál.

VI/4. A kartell koncepció bizonytalansága

A hub-and-spoke kartellek esetén már szó esett egyfajta bizonytalansági tényezőről, amely csökkentheti a potenciális engedékenységi kérelmezők számát.

Az EUMSZ. 101. cikke nem határozza meg a kartell fogalmát, így ennek meghatározása más uniós normákra vagy az Európai Bíróságra hárult. Korábban már említettem, hogy a Bizottság közleménye is meghatározza a kartell fogalmát. Továbbá a kártérítési irányelvben⁸⁵ is meghatározásra került a kartell fogalma.⁸⁶ A kártérítési irányelvben meghatározott kartell fogalom nem kimerítő jellegű, ezért más esetek is idetartozhatnak.⁸⁷

A kartelleknek vannak egyértelműbb megvalósulásai formái is, amelyeket a két fogalom is példaként felsorol úgymint a(z) (i) árrögzítés, (ii) piacfelosztás (iii) ajánlattételben való összejátszás (iv) exportkorlátozások és (v) termelési, értékesítési kvóták felosztása. Ezekben az esetekben nagyobb valószínűséggel megállapítható, hogy mi az, ami jogsértő és mi az, ami

⁸³ RAI, KANISHK 2023, 11-14.pp

⁸⁴ HEGYMEGI-BARAKONYI ZOLTÁN–HORÁNYI MÁRTON: 2013., 7.p

⁸⁵ 2014/104/EU irányelv a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról. 2. cikk 11. pont

⁸⁶ 2014/104/EU irányelv a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról. 2. cikk 11. pont

⁸⁷ *Lásd részletesen:* JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 49-50.pp

nem. Viszont, ahogyan azt a *hub-and-spoke kartellek* esetén is láthattuk lehetnek a kartelleknek kevésbé egyértelmű eseti is

A hub-and-spoke jogsértések mellett idetartozhat a „*price signalling*” azaz árjelzés esete, amely „*a vállalkozások jövőbeli piaci magtarására vonatkozó egyoldalú és nyilvános információcsere, amely végső soron a versenytársak közötti jogellenes magatartáshoz vezethet.*” A Horizontális iránymutatás szerint önmagában versenyjogilag szenzitív információk nyilvánosságra hozatala nem minősül jogellenesnek, figyelembe kell venni a nyilvánosságra hozatal célját, az akkori jogi és gazdasági környezetet. Nem létezik semmiféle jogi teszt, amely segítségül szolgálhat a vállalkozások számára, hogy mikor minősül árjelzésnek a magtartásuk.⁸⁸ Az Európai Bizottság a *Liner Shipping* ügyben vizsgálta a következő magtartást: az eljárás alá vont vállalkozások egyénileg a tervezett áremelés előtt hozzávetőlegesen 3-5 héttel hamarabb közzétették az erre vonatkozó szándékukat, az áremelés mértéke és az érintett közlekedési útvonalak hasonlóak voltak, továbbá nagyjából egyidőben tették közzé ezeket. Végül az Európai Bizottság elfogadta az eljárás alá vontak kötelezettségvállalásait, nem szabott ki bírságot és nem hozott jogsértést megállapító határozatot.⁸⁹ Véleményem szerint a jogsértés definíciójába beleillett a vállalkozás magatartása, ezért bizonytalan, hogy mikor számít jogsértőnek az árjelzés esete. Ez különösképpen a vállalkozásokat bizonyíthatja el az engedékenységi vagy mentességi kérelem benyújtásától, mivel azt gondolhatják az eset alapján, hogy a magatartásuk a nem esik az árjelzés tilalma alá.

További bizonytansági tényező a Bizottsági joggyakorlat hiánya miatt a *HR kartellek* esete, amely nagyobb figyelmet kap a Bizottságtól az utóbbi időben. Ahogy Margarethe Vestager biztos is kiemelte, hogy „*ez a kartell jogérvényesítés új korszakának tekinthető*”. A HR kartelltilalom körébe tartozik a *wage-fixing* megállapodás, amikor a munkáltatók megállapodnak, abban hogy meghatározott mértékű bért vagy más juttatást kínálnak és adnak a munkavállalók számára, de idetartozhat az is, ha ezeknek a csökkentésében állapodnak meg. Továbbá a *no-poach* megállapodások is a kartelltilalom alá tartoznak, amely alapján „*a munkáltatók megállapodnak egymással, hogy nem veszik fel, nem keresik egymás munkavállalót*”.⁹⁰

⁸⁸ MARTIN ANDREAS GRAVENGAARD: Price signalling, Global Dictionary of Competition Law, Concurrences, Art. N° 112147 (<https://www.concurrences.com/en/dictionary/price-signaling>) (megtekintés dátuma:2024. 10. 24.)

⁸⁹ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 49-50.pp

⁹⁰ ANASTASIIA PANCH: Cartels in Labour Markets on the Radar in 2022: Recent Investigations in Europe and Practical Tips for Businesses, Wolters Kluwer, March 4 2023

Mindezek a kartell koncepcióval kapcsolatos bizonytalansági faktorok elbizonytalaníthatják a vállalkozást a kartell felfedésében. Azt gondolom, hogy a Bizottság által készített FAQ kiegészítése a kevésbé jellegzetes kartell formációkkal segítene a bizonytalanság csökkentésében, annak érdekében, hogy a vállalkozások több információt kaphassanak ezen jogsértések lehetőségéről, csökkentve ezzel a bizonytalanságot. A jogsértő magatartás újszerűségét, mint bírságcsökkentő tényezőt figyelembe kellene vennie a Bizottságnak, ezzel bátoríthatná a vállalkozásokat.

A Bizottság a kartellek koncepcióiból eredő bizonytalanság leküzdésére biztosítja a vállalkozások számára a hipotetikus bizonyítékok benyújtásának lehetőségét. A vállalkozások névtelenül fordulhatnak a Bizottsághoz a jogi képviselőiken keresztül, azért hogy megbizonyosodjanak arról, hogy az állítólagos jogsértés titkos kartellnek minősül és jogosultak a mentességre vagy a bírság csökkentésre. Ezt hipotetikus kérelem formájában elsőként tehetik meg, anélkül, hogy saját magukat vagy a kartell tagjait felfednék. A vállalkozás egy részletes lista formájában mutathatja be hipotetikus formában a bizonyítékokat, amelyeket egy később meghatározott időpontban a Bizottság rendelkezésre bocsát. Ebben a hipotetikus kérelemben a földrajzi piacot, az iparágat, a kartell jogsértés időtartamát, a bizonyítékok tartalmát és jellegét kell megosztania a Bizottsággal. A vállalkozás számára ez azért kedvező, mert mentességet kaphat a Bizottságtól, ha a későbbi időpontban benyújtott bizonyítékok megegyeznek a listában foglalt hipotetikus bizonyítékokkal.⁹¹

VI/5. Az eljárás költségei, mint elrettentő tényező

Amennyiben egy vállalkozás engedékenységi vagy mentességi kérelmet szeretne benyújtani egy vagy több versenyhatósághoz mérlegelnie kell az eljárás által igényelt költségeket is, a reputáció csökkenés lehetősége és a további kockázatok mellett. A következő költségtételekkel kell számolni a vállalkozásoknak az engedékenységi vagy mentességi kérelem benyújtása során a külső jogi képviselők költségeivel, ezt a költségtételt a vállalkozás megspórolhatja a saját belső jogi képviselői által. Továbbá a kulcsmunkavállalók meghallgatásának költségével és ezen személyek bírósági eljárásban tanúként történő meghallgatásnak lehetőségével. Számolniuk kell a belső eljárás lefolytatásnak költségével, amennyiben azt külső jogi képviselő végzi. Opcionális költségként a kulcsmunkavállalók

(<https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2023/03/04/cartels-in-labour-markets-on-the-radar-in-2022-recent-investigations-in-europe-and-practical-tips-for-businesses/>) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 26.)

⁹¹ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 4-5.pp (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

oktatását is számításba kell venni (pl.: hatósági vizsgálat esetén). Esetlegesen kártérítés és a bírság összegével. Illetve a több joghatóság alá tartozó kartell jogsértés esetén ennek további költségvonzatával is számolnia kell a vállalkozásnak. Az itt felsorolt költségtételek mellett, hogy a kartellezés következményeként azonosíthatók a további jogsértések elkövetésétől is elrettentő hatással bír.⁹²

Álláspontom szerint a költségek optimalizálásában segítene a korábban már említett *Amnesty plusz* program bevezetése, mert a felmerült költségtételeket csökkentené a bírság tekintetében, továbbá az adminisztrációs költségek is csökkennének. További megoldást jelentene egy versenyhatóságok oldaláról szorosabb együttműködést igénylő egyablakos ügyintézési rendszer létrehozása, de ezt a DHL ügy nyomán az engedékenységi kérelmek önállósága miatt kevésbé látom kivitelezhetőnek. A költségek optimalizálásban segíthet egy már korábban említett belső ellenőrzési iránymutatás létrehozása is.⁹³ Az ECN+ irányelv az adminisztratív költségek csökkentére azt a javaslatot teszi, hogy a versenyhatóságoknak lehetővé kell tenniük, hogy az érintett tagállam hivatalos nyelven vagy az Unió hivatalos nyelveinek egyikén nyújthassák be engedékenységi kérelmeiket.⁹⁴

VI/6. A korábbi munkavállalók bevonásának problémaköre az eljárás során

Ahogy az az előbbieken kifejtésre került, az engedékenységi program egyik alapkőve a vállalkozás együttműködése a versenyhatósággal, ehhez hozzátartozik a jelenlegi és korábbi munkavállalók együttműködésre bírása az eljárás során. A korábbi munkavállalókat nehezebb együttműködésre bírni, ugyanis már az is nehézséget okozhat a vállalkozásnak, hogy felvegye a kapcsolatot velük. A munkavállalókkal érdemes lehet aláíratni egy titoktartási szerződést, nemcsak amiatt, mert a vállalkozásnak az engedékenységi vagy mentességi kérelem tartalmának titokban tartásához érdeke fűződik, hanem a kifogásközlés kibocsátásáig titokban kell tartania annak tartalmát.

A probléma megoldására azt javaslom a vállalkozás részéről, hogy az egyik legelső lépés legyen az engedékenységi vagy mentességi kérelem előkészítése során a kulcsszerepben lévő munkavállalók azonosítása. A versenyhatóság részéről a javaslatom, hogy az ügy megismerése után az eljárás minél korábbi szakaszában érdemes meghallgatnia a munkavállalókat, ezzel is hatékonyabbá tehetné az eljárást.

⁹² BRENT SNYDER, 2018, 3-5.pp

⁹³ BRENT SNYDER, 2018, 3-5.pp

⁹⁴ ECN+ 59. szakasz

VI/7. Az eljárás hossza

Egy másik bizonytalansági tényezőként azonosítható az eljárás hossza, amely a kartellek komplexebb formáinál hosszabb lehet és magasabb költségeket vonzhat maga után. Továbbá az engedékenységi eljárás önmagában növeli az eljárás hosszát, ezzel együtt az ezzel járó költségeket és az együttműködés idejét is. Ez alapján az eljárás hosszát már egyre nehezebb meghatározni, pedig a gazdasági verseny szempontjából fontos, hogy a vállalkozások minél hamarabb vissza tudjanak térni a szokásos üzletvitelükhöz.⁹⁵

Az eljárás hosszának optimalizálásban segíthet egy már korábban említett belső ellenőrzési iránymutatás létrehozása, amely segíthet a vállalkozásoknak kiszűrni, hogy melyek a fontosabb bizonyítékok.⁹⁶

VI/8. Az egyének büntetőjogi felelőssége

A Bizottságnak nincs olyan hatásköre, ami által szabadságvesztéssel vagy más büntetőjogi szankció kiszabásával fenyegetné az egyéneket a kartellezés miatt, de a nemzeti hatóságok kiszabhatnak büntetőjogi szankciókat. Az ECN+ irányelvnek köszönhetően a tagállami hatóságok egymás között, valamint a tagállami versenyhatóságok és a Bizottság bizonyítékokat, információkat cserélhetnek meghatározott feltételek teljesülése esetén.⁹⁷

Az ECN+ irányelv az engedékenységi kérelmek benyújtásával szemben elrettentő tényezőként azonosítja a büntetőjogi szankciók kiszabásának lehetőségét. Emiatt az egyének együttműködésére tekintettel valamilyen védelmi rendszert kell kidolgozniuk a tagállami versenyhatóságoknak a büntetőjogi szankciókkal szemben. A tagállami versenyhatóságok meghatározhatnak feltételeket, amelyek mentén mentesülhetnek a felek a büntetőeljárás megindítása alól. A szankciókkal szembeni teljes védelem vagy a szankciók enyhítése is megoldásként szolgálhat, figyelembe véve azt, hogy az egyén büntetőeljárás alá vonásához vagy a kartell felderítéséhez fűződik nagyobb érdek. Ekkor az egyén felelősségének és jogsértésben való közreműködésének mértékét kell mérlegelni.⁹⁸

⁹⁵ OECD: "The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels", *OECD Roundtables on Competition Policy Papers*, No. 299, OECD Publishing, Paris, 2023. 22-23.pp

⁹⁶ BRENT SNYDER, 2018, 3-5.pp

⁹⁷ MARCO SLOTBOOM: Individual Liability for Cartel Infringements in the EU: An Increasingly Dangerous Minefield, Wolters Kluwer, April 25, 2013 (<https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2013/04/25/individual-liability-for-cartel-infringements-in-the-eu-an-increasingly-dangerous-minefield/>) (megtekintés dátuma: 2024.11.06.)

⁹⁸ ECN+ irányelv 64-67. preambulum bekezdés

VI/9. A csökkenés háttérében fennálló egyéb okok

Az engedékenységi vagy mentességi kérelmek számának csökkenésének háttérében fennálló egyéb okként azonosítható a megfelelési programok és az előzetes ellenőrzés elterjedése. A vállalkozások mára felismerték, hogy az esetleges jogsértések kockázata csökkenthető, ha kialakítják a saját megfelelési programjukat és végeznek előzetes ellenőrzést.⁹⁹

Eddig csak egy esetben fordult elő, de bizonytalanságot szül, hogy a mentességet kérelmező a Bizottság határozatának meghozataláig csak feltételes mentességet kaphat és a Bizottság végül megtagadhatja a mentesség megadását.¹⁰⁰ Mivel ez egyelőre egy esetben fordult elő ezért nem tartom olyan nagy súlyú bizonytansági faktornak, viszont a vállalkozások számára egy visszatartó erőként szolgálhat.¹⁰¹ A *Raw Tobacco IT* ügyben a Deltafina vállalkozás mentesség iránti kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz, a feltételes mentességet meg is kapta, de a szóbeli meghallgatások során kiderült, hogy a Deltafina megszegte az együttműködési kötelezettségét, mert megosztotta egy találkozó alkalmával, amelyen több érintett vállalkozás is részt vett a mentességi kérelmét mielőtt a Bizottság vizsgálatot folytatott volna le. A Bizottság értékelése szerint ez alkalmas volt a vizsgálat veszélyeztetésre.¹⁰²

VII. Konklúzió

A Bizottság számára az engedékenységi politika nélkülözhetetlen eszköznek minősül a titkos horizontális kartelek elleni küzdelemben, hiszen a dolgozatban rámutattam, hogy az ügyek többsége a mentességi és engedékenységi kérelmek alapján indult. Viszont az OECD szerint Európában 60%-os csökkenés figyelhető meg az engedékenységi kérelmek számában.¹⁰³ Emiatt az Európai Bizottságnak azonosítania kellene azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják az engedékenységi program hatékonyságát és megoldási tervet kellene kidolgozniuk a felvetett problémák megoldására.

⁹⁹THOMAS G FUNKE: The leniency comeback A view from Germany, Volume 22 Issue 1 Competition Law Insight published by Lloyd's List Intelligence 1.p

(https://awards.concurrences.com/IMG/pdf/funke_the_leniency_comeback.pdf?117003/00323e8bfb817a055927926501d25b1554214f85e22dd2bf5112f7c9f0a99856) (megtekintés dátuma: 2024.11.06)

¹⁰⁰ JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 54-55.pp

¹⁰¹ Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022 – 5. kérdés (https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/leniency_FAQs_2.pdf) (megtekintés dátuma: 2024. 10. 10.)

¹⁰² Az Európai Bizottság döntése a Raw Tobacco ügyben, COMP/C.38.281/B.2, 2005 október 20. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32006D0901>) (megtekintés dátuma: 2024.)

¹⁰³ OECD: "The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels", *OECD Roundtables on Competition Policy Papers*, No. 299, OECD Publishing, Paris, 2023., 8.p

A hatékonyan működő engedelkenységi programoknak több kritériumnak kell megfelelniük többek között átláthatónak és egyértelműen szabályozottnak kell lenniük. Biztosítania kell az *ex-ante* bejelentés lehetőségét, amely a bejelentések számának növekedéséhez vezethet és általában bírság alóli mentesülés lehetőségét foglalja magában. Az *ex-post* bejelentés lehetőségét is magában kell foglalnia, amely segítségével megrendíthető a kartell tagjai közötti bizalom, így a kartell további fennállása is veszélybe kerülhet és elrettentő hatással is bír. Továbbá a kérelmezők/bejelentők számára a kartell jogsértésből fakadó egyéb jogkövetkezményeket is érintenie kell és valamilyen előnyt kell biztosítani a kérelmezők számára. Az engedelkenységi politika alapja az együttműködés mind a hatóság, mind a vállalkozás oldaláról. A bizonytanságok csökkentése érdekében, amelyeket legalább évente érdemes kiegészíteni vagy felülvizsgálni kiegészítő tájékoztatókat, közleményeket érdemes kiadni a hatóságoknak. Lehetővé kell tenniük a magánszemélyek számára a jogsértés bejelentésének lehetőségét. Figyelembe kell vennie az engedelkenységi programoknak a vállalkozások érdekét, miszerint az engedelkenységi vagy mentességi kérelem tartalmát bizalmasan kezeljék. A kulcsszerepben lévő munkavállalókat már az eljárás elején azonosítani szükséges. A több joghatóságot érintő kartellek felfedését a hatóságok közötti együttműködés révén támogatniuk kell. Az engedelkenységi politikáknak különös figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy az engedelkenységi/mentességi kérelmező ne kerüljön hátrányosabb helyzetbe, azoknál a kartelltagoknál, akik nem éltek engedelkenységi vagy mentességi kérelemmel.¹⁰⁴

A Bizottság engedelkenységi programjában több elem is szerepel a hatékonyan működő engedelkenységi programokat tekintve mégis egyes pontok fejlesztésre szorulnak. Az engedelkenységi politika alkalmazásnak legnagyobb kihívása álláspontom szerint az, hogy az egyéb jogkövetkezményeket (kártérítés, büntetőjogi felelősség) nem veszi figyelembe megfelelő mértékben, ezzel a jövőbeli kérelmezőket elrettentheti.

Az Európai Bizottság engedelkenységi politikája fejlesztésre szorul a csökkenő számok miatt, így a jelenlegi formájában nem hatékony.

Az engedelkenységi politika alkalmazásának kihívásai között következőket azonosítottam: Nincs egységes és harmonizált engedelkenységi program, mert a jelenlegi szabályozás szerint önállóak az engedelkenységi programok az Európai Unióban. A DHL ügy nyomán egy

¹⁰⁴ ANNABELLE JOCHEM, PIERPAOLO PARROTTA, GIACOMO VALLETTA: The impact of the 2002 reform of the EU leniency program on cartel outcomes. *International Journal of Industrial Organization*, 2020, 2-3. pp. (<https://hal.science/hal-03131313/document>) (megtekintés dátuma: 2024.11.06.) és OECD (2023), "The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels", OECD Roundtables on Competition Policy Papers, No. 299, OECD Publishing, 2023., Paris,

elsődleges engedékenységi vagy mentességi kérelem is megoldást jelenthetne. A több joghatóságot érintő kartellek esetén egy másik probléma az *Amnesty plusz* program hiánya, amely segíthetne az eljárási költségek és az eljárás hosszának optimalizálásában. A kártérítési irányelv egyetemleges felelősséget biztosító szabályozása nem eléggé korlátozott és a bírói gyakorlat nem biztosít megfelelő mértékű védelmet az engedékenységi vagy mentességi kérelmek tartalmát tekintve. Bizonytalansági tényezőként azonosítottam az egyes kartell koncepciókat övező bizonytalanságokat, az eljárás magas költségeit, az eljárás hosszát, az egyének büntetőjogi felelőssége a marker rendszert és a korábbi munkavállalókkal való együttműködést, kapcsolatfelvételt. Illetve az is a csökkenő tendencia hátterében állhat, hogy elterjedtek a megfelelési programok és az előzetes ellenőrzés.

Összességében elmondható, hogy a titkos kartellek felderítésének kulcsa az engedékenységi politika összhangja más rendelkezésre álló eszközökkel.¹⁰⁵

Mivel az engedékenységi programok a leghatékonyabb felderítési eszközei a versenyhatóságoknak, elengedhetetlenül szükséges a csökkenés megállítása és az engedékenységi politika átalakítása mielőtt ez veszélyeztetné a kartellek elleni küzdelmet.

¹⁰⁵ OECD: "The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels", *OECD Roundtables on Competition Policy Papers*, No. 299, OECD Publishing, Paris, 2023., 38.p

Irodalomjegyzék

Felhasznált könyvek, tanulmányok

ANASTASIIA PANCH: Cartels in Labour Markets on the Radar in 2022: Recent Investigations in Europe and Practical Tips for Businesses, Wolters Kluwer, March 4, 2023.

ANNABELLE JOCHEM, PIERPAOLO PARROTTA, GIACOMO VALLETTA: The impact of the 2002 reform of the EU leniency program on cartel outcomes. International Journal of Industrial Organization, 2020.

BELLAMY AND CHILD EDITED BY ANDREW MACNAB: Materials on European Union Law of Competition. Oxford University Press, 2013 Edition

CHRISTIAN RIIS-MADSEN, STÉPHANE FRANK, JEREMY ROBISON: European Commission Issues Guidance to Strengthen Leniency Programme, Gibson, Dunn & Crutcher LLP, 3 November 2022

CLIFFORD CHANCE: The Antitrust Horizon Our Insights into Antitrust Trend 2024

DÁN JUDIT, GOMBOS KATALIN, KERTÉSZNÉ VÁRADI SZILVIA; SZERK. GOMBOS KATALIN: Az Európai Unió versenyjogának alapjai. Wolters Kluwer, Budapest, 2022.

GYEBROVSZKI ZSOLT DÁNIEL: VERSENYJOGI KÁRTÉRÍTÉSI PEREK - A KÖZJOG ÉS A MAGÁNJOG HATÁRMEZSGYÉJÉN Külügyi Műhely 2023/1-2. szám

HEGYMEGI-BARAKONYI ZOLTÁN-HORÁNYI MÁRTON: A Bizottság versenyjogi jogsértéseken alapuló kártérítési perekre vonatkozó irányelvtervezete, 2013/2 . VERSENYTÜKÖR

JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: The decline and fall of the leniency programme in Europe. Concurrences Concurrences Revue des droits de la concurrence Competition Law Review, 2018/1

JOHAN YSEWYN: Leniency, Global Dictionary of Competition Law, Concurrences, Art. N° 12160

MARC WIGGERS: Leniency and settlement procedures: what you need to know about their impact on cartel damage claim proceedings, Loyens & Loeff, 18-02-2019

MARCO SLOTBOOM: Individual Liability for Cartel Infringements in the EU: An Increasingly Dangerous Minefield, Wolters Kluwer, April 25, 2013

MARTIN ANDREAS GRAVINGAARD: Price signalling, Global Dictionary of Competition Law, Concurrences, Art. N° 112147

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER: A versenykorlátozó magatartások szabályozása 1999 és 2018 között HVG Orac (GI, 2019/1-2., 127-150. o.)

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER: Versenyjogsértéssel okozott károk megtérítése – egy a magyar jog számára iránymutató irányelv átültetése, A VERSENYJOG LEGÚJABB FEJLEMÉNYEI EURÓPAI UNIÓS KITEKINTÉSEL Szerkesztette: Gombos Katalin, Dialóg Campus kiadó Budapest, 2017.

NAGY CSONGOR ISTVÁN: AZ ENGEDÉKENYSÉGI POLITIKA KERETÉBEN VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS FÉKEZŐ- ÉS HAJTÓERŐI Összehasonlító jogi adalékok, In: Verseny és szabályozás, 2017. MTA KRTK KTI, Budapest, 2018.

PAOLO BUCCIROSSI, CATARINA MARVAO, AND GIANCARLO SPAGNOLO: Leniency and Damages: Where Is the Conflict? The Journal of Legal Studies / Volume 49 (2) / June 2020.

RAI, KANISHK: Leniency and the risks of Private Enforcement in the European Union: Crossroads at the Damages Directive (December 30, 2023). [2023] 5(2) Journal of Research Administration 12088-12108

SPAGNOLO, GIANCARLO: Leniency and Whistleblowers in Antitrust (August 2006). CEPR Discussion Paper No. 5794

THOMAS G FUNKE: The leniency comeback A view from Germany, Volume 22 Issue 1 Competition Law Insight published by Lloyd's List Intelligence

TINE CARMELIET: A critical analysis of the procedural fairness of the leniency instrument: finding the right balance between efficiency and justice in EU competition law, Jura Falconis Jg. 50, 2013-2014, nummer 2

TÓTH TIHAMÉR: Az Európai Unió versenyjoga. Budapest: Wolters Kluwer Kft., 2016.

TÓTH TIHAMÉR: Az Európai Unió Versenyjoga. Wolters Kluwer Complex Kiadó., Budapest, 2020.

WOUTER P.J. WILS: The Use of Leniency in EU Cartel Enforcement: An Assessment after Twenty Years, published in World Competition, Volume 39, Issue 3, September 2016.

YASSINE LEFOUILI, CATHERINE ROUX: Leniency programs for multimarket firms: The effect of Amnesty Plus on cartel formation, International Journal of Industrial Organization, Volume 30, Issue 6, 2012, Pages 624-625, ISSN 0167-7187

Az OECD felhasznált dokumentumai

BRENT SNYDER: Challenges and co-ordination of leniency programmes, OECD DIRECTORATE FOR FINANCIAL AND ENTERPRISE AFFAIRS COMPETITION COMMITTEE, 5 June 2018.

OECD, "The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels", OECD Roundtables on Competition Policy Papers, No. 299, OECD Publishing, 2023. Paris

Organisation for Economic Co-operation and Development, DIRECTORATE FOR FINANCIAL AND ENTERPRISE AFFAIRS COMPETITION COMMITTEE: Hub-and-spoke arrangements – Note by the European Union, 2019. december 04.

Egyéb internetes források

A Bizottság által közzétett kartell statisztika (https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/cartels-cases-and-statistics_en) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.)

A táblázat 2018-2024-ig tartó szakasza a Bizottság ügykeresője alapján készült 2024. 11. 04.-ig elérhető információk alapján (<https://competition-cases.ec.europa.eu/search?caseInstrument=AT&caseCartel=true&sortField=caseLastDecisionDate&sortOrder=DESC>) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.)

Antitrust Division U.S. Department of Justice 950 Pennsylvania Avenue NW Washington DC 20530: Status Report: Corporate Leniency Program, 5 May 2017.

ASLI SU ÇORUK: Hub and Spoke Cartels. Erdem-Erdem, 2021 november

AUTHORITE DE LA CONCURRENCE: What is the leniency programme?

European Commission: Antitrust damages actions in Europe

FRANZ HOFFET: Antitrust Litigation 2024, Chambers and partners September 19, 2024.

Frequently Asked Questions (FAQs) on Leniency Version of October 2022.

JOHN CASSELS: Decision of a German court in the Pfleiderer case protects confidentiality of leniency applications in cartel prosecutio, fieldfisher 03/02/2012

NAURTA DUTILH: The next step in the Pfleiderer-case: German court rules on access to leniency documents

NORTON ROSE FULLBRIGHT: Annual Litigation Trends Survey 2023

PHILIP MANSFIELD THOMAS MASTERMAN, FRANCESCA MIOTTO, IMOGEN CARR, NICHOLAS GOMES, NELE DE BACKER, CLELIE SIMEONI, LAURA BURTON, GEORGE BYRNE HILL AND LORAIN MACDONALD: Surge in EU and UK private antitrust damages actions continues, A and O Sherman, Mar 13, 2024

Uniós jogi normák

2006/C 298/11 számú a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló Bizottsági közlemény

2014/104/EU irányelv a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról.
A Bizottság közleménye – Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról

A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1 irányelve (2018. december 11.) a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogérvényesítés céljából történő megerősítéséről és a belső piac megfelelő működésének biztosításáról

Uniós bíróságok döntései

A Bíróság ítélete (első tanács) a C-625/13. P. sz. ügyben, 2017. január 26. Villeroy & Boch AG kontra Európai Bizottság. (ECLI:EU:C:2017:52)

A T-462/12. R. a Törvényszék ítélete, a Pilkington Group Ltd kontra Európai Bizottság ügyben, 2013. március 11. (ECLI:EU:T:2013:119)

A Törvényszék a T-347/06.sz. ügyben hozott ítélete a Nynäs Petroleum AB és a Nynas Belgium AB kontra Európai Bizottság, 2012. szeptember 27.-én (ECLI:EU:T:2012:480)

A Törvényszék ítélete a T344/08. sz. ügyben, az EnBW Energie BadenWürttemberg AG ügyében, 2022. május 22. (ECLI:EU:T:2012:242)

Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott döntése a C-360/09. sz. ügyben - Pfeleiderer AG kontra Bundeskartellamt, 2011. június 14. (ECLI:EU:C:2011:389)

Az Európai Bizottság döntése a Raw Tobacco ügyben, COMP/C.38.281/B.2, 2005 október 20.

Az Európai Bizottság határozata a COMP/E-2/37.857 számú Organic Peroxides ügyben, 2003 december 10.

C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P-C-208/02. P. és C-213/02. P. sz. egyesített ügyek, az Európai Bíróság *Dansk Rørindustri és társai kontra az Európai Közösségek Bizottsága* ügyben hozott ítélete, 2005. június 28. (ECLI:EU:C:2005:408)

C-563/19. P. Az Európai Bíróság *Recylex SA kontra Bizottság* ügyben hozott ítélete, 2021. június 03. (ECLI:EU:C:2021:428)

C428/14.- az Európai Bíróság *DHL Express (Italy) Srl és DHL Global Forwarding (Italy) SpA kontra Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* ügyben 2016. január 20.-án hozott ítélete (ECLI:EU:C:2016:27)

T-22/02 és T-23/02. sz. egyesített ügyek, az Európai Bíróság Sumitomo Chemical Co. Ltd et Sumika Fine Chemicals Co. Ltd kontra az Európai Közösségek Bizottsága ítélete, 2005. október 06.

Melléklet

Dátum	Ügy neve	Az ügyindítás alapja	Ügyindítás éve
„2009	<i>Marine hoses (AT. 39406)</i>	<i>engedékenységi kérelem</i>	2006
	<i>E.ON/GDF (AT.39.401)</i>	<i>hivatalból indult</i>	2006
2011	<i>Consumer Detergents (AT.39579)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008
	<i>Refrigeration compressors (AT. 39.600)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008
	<i>CRT glass bulbs (AT.39605)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008
	<i>Refrigeration compressors (AT.39600)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008
2012	<i>Mountings for windows Immunity applicant and window-doors (AT.39452)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2007
	<i>Freight forwarding (AT.39462)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2007
	<i>Water management products (AT.39611)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008

	<i>TV and computer monitor tubes (AT. 39437)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a mentességi kérelmet követően a Bizottság vizsgálatot folytatott 2007-ben
2013	<i>Automotive wire harnesses (AT. 39748)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a mentességi kérelmet követően a Bizottság vizsgálatot folytatott 2010-ben
	<i>Shrimps (AT. 39633)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a mentességi kérelmet követően a Bizottság vizsgálatot folytatott 2009-ben
2014	<i>Polyurethane foam (AT. 39801)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2010
	<i>Power exchanges (AT. 39952)</i>	<i>hivatalból indult</i>	2012 hatósági vizsgálat

	<i>Automotive bearings (AT. 39922)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a mentességi kérelmet követően a Bizottság vizsgálatot folytatott 2011-ben
	<i>Power cables (AT. 39610)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a mentességi kérelmet követően a Bizottság vizsgálatot folytatott 2009-ben
	<i>Smart card chips (AT. 39574)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2008
	<i>Swiss Franc Interest Rate Derivatives (2) (AT. 39924)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2011
	<i>Swiss Franc Interest Rate Derivatives (1) (AT. 39924)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2011
2015	<i>Parking heaters (AT. 40055)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2012
	<i>Retail food packaging (AT. 39563)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	a vizsgálat 2008-ban indult
	<i>Blocktrains (AT. 40098)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2013

	<i>Optical Disc Drives (AT. 39639)</i>	<i>együttes mentességi kérelem</i>	<i>információ kéréssel kezdődött 2009-ben</i>
2016	<i>Rechargeable batteries (AT.39904)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2012
	<i>Euro Interest Rate Derivatives (EIRD) (AT.39914)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	<i>a vizsgálat kezdete 2011</i>
	<i>Steel abrasives (AT.39792)</i>	<i>mentességi kérelem, az eredeti döntés 2014-es</i>	2010
	<i>Mushrooms (AT. 39965)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2011
	<i>Alternators and Starters (AT.40028)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	<i>információkérés 2011-2014</i>
2017	<i>Car battery recycling (AT.40018)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2012
	<i>Thermal Systems (AT. 39960)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2010
	<i>Paper envelopes (AT. 39780)</i>	<i>informátor által szolgáltatott információ alapján indult az eljárás, az eredeti határozat 2014-es</i>	nem elérhető
	<i>Lighting Systems (AT. 40013)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2012
	<i>Trucks (AT. 39824)</i>	<i>mentességi kérelem</i>	2010

	<i>Occupant Safety Systems</i> (AT.39881)	<i>mentességi kérelem”</i>	2011
2018	Braking systems (AT.39920)	mentességi kérelem	2011
	Maritime Car Carriers (AT.40009)	engedékenységi kérelem (mentesség vagy bírság csökkentés iránt)	2012
	Spark Plugs (AT.40113)	marker iránti kérelem, majd mentesség iránti kérelem	2011
	Capacitors (AT.40136)	engedékenységi kérelem (marker iránti kérelem, majd mentességi kérelem vagy bírság csökkentés iránti kérelem)	2014
2019	Occupant Safety Systems (II) (AT.40481)	mentességi kérelem	2011
	TWBS (Three Way Banana Split) (AT.	mentességi kérelem	2013
2020	Ethylene (AT.40410)	mentességi kérelem	2016
	Closure Systems (AT.40299)	marker iránti kérelem, amelyet a Bizottság elutasított, majd mentesség iránti kérelem	2015
	Retail Food Packaging (AT.39563)	új eljárásban hozott határozat, 2015-ös ügy,	-

		amely mentesség iránti kérelem alapján indult	
2021	Rail cargo (AT.40330)	mentesség iránti kérelem , de először marker iránti kérelem	2015
	SSA Bonds (AT.40346)	mentességi kérelem	2015
	European Government Bonds (AT.40324)	mentességi kérelem	2015
	Yen Interest Rate Derivatives (AT.39861)	mentességi kérelem, (eredetileg 2015-ben született az első határozat)	2010
	Car Emssions (AT.40178)	mentességi kérelem	2015
	Canned Vegetables (AT.40127)	mentesség iránti kérelem	2013
	FOREX (AT.40135)	mentességi kérelem	2013
2022	Metal packaging (AT.40522)	a német versenyhatóság kérésére a Bizottság megvizsgálta az ügyet	2018
	Styrene monomer (AT.40547)	mentességi kérelem	2017
2023	Hand grenades (AT.40760)	mentességi kérelem	2021
	Euro-denominated bonds (EDB) (AT.40512)	mentességi kérelem	2017

	Automotive starter batteries (AT.40545)	nem zárult le az eljárás – folyamatban	nincs adat
	Ethanol benchmarks (AT.40054)	Hatósági vizsgálat (végleges döntés nem elérhető)	2014
	SNBB (AT.40636)	mentesség iránti kérelem	2019
2024	Farmed Atlantic Salmon (AT.40606) – még nem lezárt ügy	piaci szereplőktől kapott információk alapján hivatalból indított eljárást	2019
	Secound-hand Rolling Stock (AT.40401)	Hatósági vizsgálat, később két engedékenységi kérelmező	2016¹⁰⁶

¹⁰⁶ A táblázat 2018-2024-ig tartó szakasza a Bizottság ügykeresője alapján készült 2024. 11. 04.-ig elérhető információk alapján (<https://competition-cases.ec.europa.eu/search?caseInstrument=AT&caseCartel=true&sortField=caseLastDecisionDate&sortOrder=DESC>) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.) és a Bizottság által közzétett kartell statisztika alapján (https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/cartels-cases-and-statistics_en) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.)

A táblázat 2009-2017-ig tartó szakasza a következő források figyelembevételével történt: JOHAN YSEWYN AND SIOBHAN KAHMANN: 2018, 46.p és Wouter P.J. Wils The Use of Leniency in EU Cartel Enforcement: An Assessment after Twenty Years, published in World Competition, Volume 39, Issue 3, September 2016, 29-45.pp (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2793717) (megtekintés dátuma: 2024. 11. 04.), továbbá az előbbieken megjelölt ügykeresőn

A táblázat nem tartalmazza a 2002 és 1996-os engedékenységi program alapján indított ügyeket és azokat az ügyeket, amelyekben a Bizottság csak kifogásközlést fogadott el vagy megszüntette az eljárást.